БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 172 (1176)
30 АВГУСТ ШАНБА 1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Пахта байрамингиз муборак бўлсин, ўртоқлар!

Қўйчилик илғорлари республика кенгашининг президиуми.

И. Глауберзон фотоси.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

Совет Иттифоқининг газ саноатини янада ривожлантириш тўғрисида

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати В. И. Ленин васиятларини амалга ошириб, оғир индустрияни ва унинг ҳал қилувчи тармоғи бўлган ёқилғи саноатини устун даражада ривожлантиришга қаратилган бош йўлни оғишмай ўтказиб келмоқдалар.

Ёқилғининг энг тежамли турларини — газ ва нефтни устун даражада ривожлантириш ва шу асосда мамлакат ёқилғи балансининг структурасини тубдан ўзгартиришни таъминлаш бу тармоқни ривожлантиришдаги асосий йўлдирки, бу нарса моддий ишлаб чиқариш соҳасида ижтимоий меҳнатни жуда кўп даражада тежашга имкон беради ва мамлакат халқ хўжалигини ривожлантириш суръатларини жадаллаштиришга анча таъсир ўтказади.

Синтетик материаллар ишлаб чиқаришни қимматли ва иқтисодий жиҳатдан манфаатли хом ашё билан, саноат корхоналарини, шаҳарлардаги ва ишчи посёлкаларидаги аҳолини эса ўнғай ҳамда арзон ёқилғи билан таъминлаши лозим бўлган газ саноати бу вазифани амалга оширишда жуда муҳим роль ўйнайди.

Совет Иттифоқида табиий газнинг битмас-туганмас запаслари бор. Бу газдан фойдаланиш химия саноати учун қимматли хом ашё ресурсларини кўпайтирибгина қолмасдан, шу билан бирга, айни вақтда бир қанча жуда муҳим химия маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг техника-иқтисодий кўрсаткичларини анча яхшилашга ҳамда дон, ёғ ва картошкани халқ истеъмоли учун кўп миқдорда асраб қолишга имкон беради.

Партия ва Ҳукумат газ саноатини жуда тез муддат ичида мамлакат халқ хўжалигининг етакчи тармоқларидан бирига айлантирмоқ учун бу саноатни ривожлантиришни кескин равишда жадаллаштириш ҳозирги вақтда зарур бўлиб қолди деб ҳисоблайдилар.

Шунга кўра, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети газ саноатини ҳамда СССР корхоналари ва шаҳарларининг газ таъминотини янада ривожлантириш тўғрисида қарор қабул қилиб, бу қарорда газ чиқариб олиш ва ишлаб чиқаришни яқин ўн беш йил ичида 270-320 миллиард кубометрга етказиш вазифасини қўйдилар, бу эса 1957 йилда чиқариб олинган ва ишлаб чиқарилган газ ҳажмидан 13-15 баравар ошиб кетади. 1965 йил учун газ чиқариб олиш ва ишлаб чиқариш даражаси 150 миллиард куб. метр миқдорида белгиланди.

Газ топиш учун ўтказиладиган қидириш ишларини кескин равишда кучайтириш табиий газ чиқариб олишни тез суръатлар билан кўпайтиришни таъминлашнинг муҳим шартидир. Шу муносабат билан 1959-1965 йилларда чуқур пармалаб газ қидириш ишларининг ҳажми 15 миллион метр миқдорида белгиланди. Бу ишларни амалга ошириш мамлакатдаги газнинг саноат запасларини 1959-1965 йилларда 3040 миллиард куб. метр миқдорида кўпайтиришни таъминлаши лозим.

Шаҳарларни, аҳоли яшайдиган пунктларни ва саноат корхоналарини газ билан таъминламоқ учун СССР Главгази 1959-1965 йилларда ҳаммаси бўлиб 26 минг километр узунликда қирққа яқин магистрал газ қувурлари қуриши лозим.

Шимолий Кавказда газ энг кўп чиқадиган конлардан фойдаланиш асосида ўнта газ қувури қурилади. Ленинград, Новгород, Калинин, Липецк, Сталино, Макеевка, Енакиево, Славянск, Лисичанск, Керчь, Симферополь, Севастополь, Туапсе, Сочи шаҳарларидаги аҳолини ва саноат корхоналарини, Минеральные Воды группасидаги курорт шаҳарларни ҳамда бошқа кўпгина шаҳарлар ва саноат районларини газ билан таъминламоқ учун қуриладиган Ставрополь—Москва (II линия), Краснодар ўлкаси — Ростов—Дон—Луганск—Серпухов, Серпухов—Ленинград, Краснодар ўлкаси — Керчь—Симферополь—Севастополь, Ставрополь—Невинномисск—Минеральные Воды—Грозний, Краснодар ўлкаси — Туапсе—Сочи, Таганрог—Амвросеевка—Енакиево—Славянск газ қувурлари қурилиши шулар орасида энг катта қурилишлардан бўлади.

Украина, Белоруссия, Литва ва Латвия шаҳарларини газификациялаштирмоқ учун Украинанинг ғарбий областларида газ конлари бўлган жойлардан газ юбориладиган Дашава—Минск—Вильнюс—Рига ва Минск—Ленинград газ қувурлари ётқизилади.

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Урал саноат районидаги бир қанча шаҳарларнинг аҳолисини ва саноатини газ билан таъминламоқ учун Ўзбекистон ССРнинг Бухоро областида яқинда топилган энг катта газ конлари асосида бир қанча зўр газ қувурлари: Газли—Челябинск, Газли—Свердловск, Жарқоқ—Бухоро—Самарқанд—Тошкент, Тошкент—Чимкент—Жамбул—Фрунзе—Олма-ота ва бошқа газ қувурлари қуриш мўлжалланади. Айни вақтда Уралнi газ билан таъминламоқ учун Волга бўйидаги ва шимолдаги газ конларидан — Волгабўйи—Урал ва Жебол—Соликамск—Пермь газ қувурлари ётқизилади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети СССР Главгазига Қозоғистон ССРнинг Қарағанда, Балхош ва Жезқазиған саноат районларини табиий газ билан таъминлаш масаласини кўриб чиқишни ҳам топширдилар.

Озарбайжон, Грузия ва Арманистон шаҳарларини ва саноат корхоналарини газификациялаштирмоқ учун яқин икки йил ичида Қорадоғ—Акстафа—Тбилиси ва Акстафа—Ереван газ қувурларини қуриш мўлжалланди.

Бундан ташқари 1959-1965 йилларда ҳозир ишлаб турган Шебелинка—Днепропетровск газ қувури Одесса ва Кишиневга қадар ҳамда Шебелинка—Белгород газ қувури Курск ва Орёл орқали Брянскка қадар узайтирилади, шунингдек Пенза, Горький, Владимир, Иванов, Яровславль ва бошқа шаҳарларни газификациялаштирмоқ учун Волгабўйидан бир қанча янги газ қувурлари қурилади.

Магистрал газ қувурлари қуришнинг мўлжалланган планининг амалга оширилиши барча иттифоқчи республикаларни газ билан таъминлаш системасини вужудга келтиришга имкон беради, бу эса шу иттифоқчи республикалар экономикасини янада юксалтиришнинг ҳамда шаҳарларни ва аҳоли яшайдиган пунктларни кенг равишда газификациялаштирмоқ учун муҳим шароит туғдиради.

1959-1965 йилларда магистрал газ қувурлари қуришнинг кенг программасини муваффақиятли бажаришни таъминлаш мақсадида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори билан газ қувурлари қуришда меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни асосан механизациялаштиришни тугалламоқ учун янги махсус машиналар яратиш тадбирлари тасдиқланди.

СССР Госплани ва СССР Главгази 1959-1965 йилларда газификациялаштирилиши керак бўлган шаҳарларнинг ва аҳоли яшайдиган пунктларнинг рўйхатини иттифоқчи республикаларнинг Министрлар Советлари билан бирликда кўриб чиқишлари, иттифоқчи республикаларнинг Министрлар Советлари эса шаҳарларга ва аҳоли яшайдиган пунктларга газ қувурлари орқали юбориладиган газни қабул қилиб олиш ва ундан тўла фойдаланиш тадбирларини ишлаб чиқиб тасдиқлашлари, шу мақсад учун газ аппаратлари ва ускуналарини зарур миқдорда ишлаб чиқаришни ривожлантиришни кўзда тутишлари лозим.

Қарорда 1959-1965 йилларда магистрал газ қувурлари қурилиши учун катта диаметрли металл қувурлар ишлаб чиқаришни кескин равишда кўпайтириш кўзда тутилди, шу муносабат билан қувур ишлаб чиқарадиган заводларнинг ишлаб турганларини кенгайтириш ва янгиларини қуриш мўлжалланди. Шунингдек бир қанча заводларда магистрал газ қувурлари учун газ турбинаси ва электр кучи билан ишлайдиган нагнетателлар ишлаб чиқаришни, газ қувурлари магистралларидаги ишларни автоматлаштирадиган ва телемеханизациялаштирадиган аппаратлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш кўзда тутилади.

Қўйилган вазифаларни амалга оширмоқ учун табиий газларни чиқариб олиш ва улардан фойдаланиш ҳамда уларни химия саноатида қайта ишлаш соҳасидаги илмий тадқиқот ва тажриба ишлари кучайтирилиши, магистрал газ қувурлари қуриш, газни ер остида сақлаш, қаттиқ ёқилғини газга айлантириш ҳамда кўмир ва сланецларни ер остида газга айлантириш ишлари такомиллаштирилиши лозим.

Айни вақтда газ саноати учун мутахассислар тайёрлашни кенгайтириш кўзда тутилади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети СССРда газ саноатини янада жадал ривожлантириш мамлакатдаги ишлаб чиқарувчи кучларни тағин ҳам зўр куч билан юксалтирмоқ, меҳнаткашлар турмушининг маданий-маиший шароитини яхшиламоқ ва моддий даражасини оширмоқ учун катта резерв бўлади ва шу сабабли бу ишнинг алоҳида муҳим халқ хўжалик аҳамияти бор деб ҳисоблайдилар. Халқ хўжалигининг бу тармоғини ҳар томонлама ривожлантириш партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органларининг, бутун совет халқининг кечиктирилмайдиган вазифасидир.

ҚЎЙЧИЛИК ИЛҒОРЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИ

Илғор қўйчилар республиканинг ҳамма қисмидан — Қизилқумнинг узоқ яйловларидан, Қарши қирларидаги колхозлардан ва Фарғона водийсидаги чорвадор хўжаликлардан, Нурота тоғларининг этакларидан Тошкентга келдилар. Ҳали яқиндагина Коммунистик партия ва Совет ҳукумати уларнинг шонли меҳнатига юксак баҳо берган эдилар. Етти юздан ортиқ илғор чорвадорлар ҳукуматнинг юксак мукофотларини олдилар, энг яхши чорвадорларнинг хизмати учун уларга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди.

29 август эрта билан Навоий номли Ўзбек давлат опера ва балет театри биносида илғор қўйчиларнинг республика кенгаши очилди.

Кенгаш президиумида КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. А. Муҳитдинов, О. А. Алимов, А. П. Бизов, Г. А. Габриельянц, Р. Ғ. Ғуломов, С. К. Камолов, Р. Е. Мельников, С. Нуриддинов, Ш. Р. Рашидов, республика Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари И. В. Бабков, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. К. Зиёдуллаев, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари М. Иброҳимов, область партия комитетларининг секретарлари ва область ижроия комитетларининг раислари, илғор чорвадор районларининг партия комитетлари секретарлари ва район ижроия комитетларининг раислари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, олимлар ўтирибдилар. Президиум аъзолари ўртасида Бухоро область, Томди районидаги «Оқтов» колхозининг бош чўпони икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ж. Балиманов, Қашқадарё область, Қарши районидаги Сталин номли колхознинг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ч. Бегимқулов, Бухоро область, Конимех районидаги «Конимех» совхозининг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ш. Қўзенбоев ва колхоз совхоз ишлаб чиқаришининг бошқа новаторлари ҳам бор.

Кенгашни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов очди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми ғоят баланд руҳ билан кенгашнинг фахрий президиумига сайланади.

Кенгашнинг кун тартиби ва иш регламенти бир овоздан тасдиқланади.

СССР Олий Совети Президиумининг Ўзбекистондаги илғор қўйчиларни мукофотлаш тўғрисидаги Фармонлари ўқиб берилади. СССР Олий Совети Президиумининг топширигига мувофиқ, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. А. Муҳитдинов чорвачилик усталарига ҳукумат мукофотларини топширади.

Бухоро область, Томди районидаги «Оқтов» колхозининг бош чўпони Жабай Балиманов гулдурос қарсаклар остида иккинчи «Ўроқ ва Болға» олтин медалини олади. Жабай Балиманов кўп қўзи олганлиги, юқори сифатли қоракўл терини кўп тайёрлаганлиги ва қўйларни яхши сақлаб қолганлиги учун, шунингдек ёш чўпонларга амалий таълим беришда актив қатнашганлиги учун мукофотланган эди.

Ленин ордени ва «Ўроқ ва Болға» олтин медаллари Қашқадарё область, Деҳқонобод районидаги «Биринчи май» колхозининг бош чўпони Мамат Абдумуродовга, Самарқанд область, Фориш районидаги Киров номли совхознинг бош чўпони Жўрабой Оқилбековга, Қашқадарё область, Қарши районидаги Сталин номли колхознинг раиси Чўли Бегимқуловга, Сурхондарё область, Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бош чўпони Рустам Бердимуродовга, Самарқанд область, Пахтакор районидаги «Ленинчи чорвадор» колхозининг раиси Исмоил Зокировга, Бухоро область, Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхознинг чўпони Латиф Зариповга, Бухоро область Конимех районидаги «Конимех» совхозининг директори Шафақ Қўзенбоевга, Қашқадарё область, Косонсой районидаги «Большевик» совхозининг бош чўпони Рустам Сиддиқовга, Самарқанд область, Жиззах районидаги Темирязев номли совхознинг бош чўпони Хўжахмед Турғунбоевга, Андижон область, Қўрғонтепа районидаги «Деҳқонобод» колхозининг бош чўпони Исман Холмирзаевга, Қашқадарё область, Ғузор районидаги Карл Маркс номли колхознинг бош чўпони Ҳамид Эргашевга топширилади.

Кенгаш қатнашчилари кун тартибидаги масалаларни қараб чиқишга киришадилар. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. К. Камолов қўйлар сонини кўпайтириш, қоракўл тери, жун ва қўй гўшти етиштиришни кўпайтириш юзасидан олинган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида доклад қилди.

Ўртоқ **Камолов** доклади юзасидан музокаралар қизиб кетди.

Музокараларда Бухоро область, Томди районидаги «Оқтов» колхозининг бош чўпони, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **Ж. Балиманов,** Қашқадарё область, Қарши районидаги Сталин номли колхознинг раиси **Ч. Бегимқулов,** Самарқанд область, Пахтакор районидаги «Ленинчи чорвадор» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **И. Зокиров,** Қорақалпоғистон АССР Тахтакўпир районидаги Карл Маркс номли совхознинг директори **Г. Баталов,** Фарғона область, Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхознинг чўпони **Х. Поезов,** Бухоро область, Конимех районидаги «Конимех» совхозининг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **Ш. Қўзенбоев,** Сурхондарё область, Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхози раисининг ўринбосари **Ғ. Жўраев** қатнашдилар.

Кенгашда ҳамма томондан самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари **Н. А. Муҳитдинов** катта нутқ сўзлади.

Кенгаш қатнашчилари 1958-1965 йилларда қўйчилик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш юзасидан республикадаги барча колхозлар, совхоз ишчилари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари номидан социалистик мажбурият қабул қилдилар.

Қўйчилик илғорлари ғоят баланд руҳ билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига табрикнома юбордилар.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР қўйчилик илғорларига ҳукумат мукофотлари топширилди

28 августда Тошкентда Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик илғорларига орден ва медаллар топширилди. Улар қўйчиликни ривожлантиришда эришган муваффақиятлари ва гўшт, жун ҳамда қоракўл тери етиштиришни кўпайтирганликлари учун СССР Олий Совети Президиумининг 1958 йил 6 август Фармонларига мувофиқ мукофотланган эдилар.

Ҳукуматнинг мукофотлари бир вақт ичида уч залда топширилди. СССР Олий Совети Президиумининг топшириғига мувофиқ, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси С. К. Камолов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари И. В. Бабков орден ва медалларни топширдилар.

Ленин ордени Сурхондарё область, Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бош чўпони Рустам Авгановга, Самарқанд область, Фориш районидаги Киров номли совхознинг бош чўпони Жандар Ойтўраевга, Қашқадарё область, Деҳқонобод районидаги «Ленинизм» колхозининг раиси Юсуф Ашуровга, Бухоро область, Шофрикон районидаги «Ленинобод» колхозининг бош чўпони Ориф Бозоровга, Қорақалпоғистон АССР, Тахтакўпир районидаги Карл Маркс номли колхознинг чўпони Исабек Жаматовга, Тошкент область, Бўстонлиқ районидаги «Қизилтув» колхозининг бош чўпони Аширмат Ештаевга, Наманган область, Уйчи районидаги Охунбобоев номли колхознинг ферма бригадири Ўтам Иброҳимовга, Андижон область, Холдевонбек районидаги Охунбобоев номли колхознинг чўпони Абдуқаюм Қодировга, Фарғона область, Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхознинг чўпони Холбек Поёзевга, Хоразм область, Шовот районидаги Сталин номли колхознинг чўпони Матяқуб Салаевга, Бухоро областидаги «Конимех» совхозининг бош зоотехниги Нина Владимировна Бариновага ва бошқа илғор қўйчиларга топширилди.

Меҳнат Қизил Байроқ, «Ҳурмат Белгиси» орденлари, «Шавкатли меҳнат учун» ва «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» медаллари ҳам топширилди.

Ҳукумат мукофотлари топширилганидан кейин С. К. Камолов, Ш. Р. Рашидов ва И. В. Бабков мукофотланганларни самимий табрикладилар ва уларнинг меҳнатда янгидан-янги муваффақиятларга эришишларини тиладилар.

Мукофотланганлар номидан сўзга чиққан илғор чорвадорлар ўзларининг меҳнатига юксак баҳо берганликлари учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига қизғин ташаккур изҳор қилдилар ва бутун кучимизни коммунистик қурилиш ишига бағишлаймиз, деб ваъда бердилар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Н. А. Муҳитдинов икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Томди районидаги «Оқтов» колхозининг бош чўпони Ж. Балимановга иккинчи «Ўроқ ва Болға» олтин медали топширмоқда. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Ўзбекистон колхоз ва совхозларида қўйлар сонини, қоракўл тери, жун, қўй гўшти етиштиришни кўпайтириш юзасидан социалистик мажбуриятларнинг бажарилиши тўғрисида

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ С. К. КАМОЛОВнинг қўйчилик бўйича республика кенгашида 1958 йил 29 августда қилган доклади

Азиз ўртоқлар! Коммунистик партия ва Совет хукумати Ўзбекистон қўйчиларининг фидокорона меҳнатига катта баҳо бердилар. Республика илғор қўйчилари юқори сифатли қоракўл, жун етиштиришда, қўйлардан кўп қўзи олишда ва қўйларнинг туёғини сақлаб қолишда эришган муваффақиятлари учун СССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан энг илғор чўпонлардан 12 кишига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди, 36 киши Ленин ордени билан, 156 киши Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан, 210 киши «Ҳурмат Белгиси» ордени билан ва 282 киши Совет Иттифоқи медаллари билан мукофотланди.

Томди районидаги «Октов» колхозининг бош чўпони Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Жабай Балимонов қоракўлчиликни ривожлантиришда жуда катта муваффақиятларга эришганлиги учун иккинчи марта «Ўроқ ва Болға» олтин медали билан мукофотланди.

Ўзбек халқи ўзбек қоракўлчиларининг меҳнатдаги ғалабаларига намуна бўлиб қолган қўйчиликнинг ажойиб устаси икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Балимонов номи билан ҳақли равишда фахрланади.

Ҳамманинг иззат ва ҳурматига сазовор бўлган Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларидан бир қанчаларининг номини айтиб ўтаман:

Қашқадарё областининг Деҳқонобод районидаги «Биринчи май» колхозининг бош чўпони ўртоқ Мамат Абдимуродов;

Самарқанд областининг Фориш районидаги Киров номли колхознинг бош чўпони ўртоқ Жўрабой Оқилбеков;

Қашқадарё областининг Қарши районидаги Сталин номли колхознинг раиси ўртоқ Чўли Бегимқулов;

Сурхондарё областининг Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бош чўпони ўртоқ Рустам Бердимуротов;

Самарқанд областининг Пахтакор районидаги «Ленинчи чорвадор» колхозининг раиси ўртоқ Исмоил Зокиров;

Бухоро областининг Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхознинг чўпони ўртоқ Латиф Зарипов;

Бухоро областининг Конимех районидаги «Конимех» совхозининг директори ўртоқ Шапақ Қўзенбоев;

Қашқадарё областининг Косон районидаги «Большевик» совхозининг бош чўпони ўртоқ Рустам Сиддиқов;

Самарқанд областининг Жиззах районидаги Тимирязев номли совхознинг бош чўпони ўртоқ Хўжаахмад Турғунбоев;

Андижон областининг Қўрғонтепа районидаги «Деҳқонобод» колхозининг бош чўпони ўртоқ Усмон Холмирзаев;

Қашқадарё областининг Ғузор районидаги Карл Маркс номли колхозининг бош чўпони ўртоқ Ҳамид Эргашев.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети номидан шонли қаҳрамонларимизни ва мукофотланган ўртоқларнинг ҳаммасини қизғин табриклашга ижозат берингиз. Уларнинг шавкатли меҳнати ҳамма меҳнаткашларни коммунизм йўлида янги ютуқларга эришишга руҳлантирмоқда. Уларга соғлиқ-саломатлик ва ишларида янги муваффақиятлар тилаймиз.

Ўзбекистоннинг чорвадор колхозчилари, совхоз ходимлари, чорвачилик мутахассислари, олимлар, партия ва совет ходимларидан 684 кишига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилганлиги ҳамда орден ва медаллар билан мукофотланганликлари Коммунистик партия ва Совет ҳукумати Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX съезди қарорларида, шунингдек Партия ва Ҳукуматнинг кейинги қарорларида қишлоқ хўжалигини кескин равишда юксалтириш соҳасида қўйилган вазифаларни бажариш учун фидокорона курашаётган меҳнаткашлар тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганликларини ва уларга ҳамиша эътибор бериб келаётганликларини кўрсатувчи ёрқин далиллардан биридир.

Ўртоқлар, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва совет ҳукуматига сизларнинг ва бутун ўзбек халқи номидан чин қалбдан катта раҳмат айтишга ижозат берингиз.

Ўзбекистоннинг қўйчилик соҳасидаги муваффақиятларига бир неча юзлаб ва минглаб чорвадорлар ўз меҳнатлари билан ҳисса қўшдилар. Шу сабабли қўйчилардан шу қадар кўп кишининг Совет Иттифоқи орденлари ва медаллари билан мукофотланганлиги айни вақтда республикадаги ҳамма чорвадорларнинг сидқидил билан қилаётган меҳнатларига берилган юксак баҳодир.

Сизлар орқали Ўзбекистоннинг ҳамма чорвадорларига севимли социалистик Ватанимизнинг бахт-саодати йўлида янги муваффақиятлар тилашга ижозат берингиз.

Қўйчиликни ривожлантиришдаги баъзи якунлар

Ўртоқлар! Қўйчилик — жамоат чорвачилигининг жуда муҳим тармоқларидан биридир. Совет ҳокимияти тузилгандан бери Ўзбекистон мамлакатимизнинг энг йирик қўйчилик районларидан бирига айланди.

Республикада қўйларнинг сони 1913 йилдагига нисбатан икки баравардан зиёдроқ кўпайди. Ҳозирги вақтда қўйларнинг сони жиҳатидан Ўзбекистон ССР Совет Иттифоқида РСФСР, Қозоғистон ва Украинадан кейин тўртинчи ўринни эгаллайди.

Қўйларнинг туёғи кўпайиши билан бир қаторда уларнинг маҳсулдорлиги ҳам ошди. Республикамиз 1935 йилда мамлакатга 370 минг дона қоракўл тери, 1.447 тонна жун ва 16 минг тонна гўшт берган бўлса, 1957 йилда Ўзбекистон колхозлари ва совхозлари давлатга 1.569 минг дона қоракўл тери, 16.8 минг тонна жун ва 109 минг тонна гўшт сотди.

Бошқа қардош республикалардаги каби Ўзбекистонда ҳам чорвачилик Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг 1953 йилдаги сентябрь Пленумидан кейин айниқса тезроқ ривожланди ва чорвачиликнинг маҳсулдорлиги кўпая бошлади.

Шу йиллар ичида республика колхозлари ва совхозларида қўйларнинг боши бир миллионга кўпайди, жун етиштириш ва тайёрлаш 3,5 минг тонна, қоракўл тери 216 минг дона ва гўшт тайёрлаш 33 минг тонна миқдорида кўпайди.

Қоракўлчилик республика қўйчилигида асосий ўринни эгаллайди. Ўзбек халқи ўзининг юқори сифатли қоракўл териси билан фахрланади. Унинг меҳнати орқали олинаётган қоракўл тери ўзининг гўзаллиги билан бутун жаҳонга маълумдир.

Совет Иттифоқи сифатли қора, кулранг ва тилларанг қоракўл териларни етиштириш жиҳатидан жаҳонда биринчи ўринда туради. Совет Иттифоқида етиштирилаётган қоракўл терининг анча қисмини Ўзбекистон колхозлари ва совхозлари беради. Шуни ҳам айтиб ўтиш кераккки, Ўзбекистон қоракўли Совет Иттифоқида етиштирилаётган қоракўлнинг энг яхшиси ҳисобланади.

Республикамизнинг бир қанча районлари ўзлари етиштираётган «сур» қоракўл терилари билан маълумдирлар. Бу хил қоракўлларни етиштиришда Бухоро областидаги Свердлов, Шофрикон, Ғиждувон ва бошқа районларнинг колхозлари ҳамда «Оқ қопчиғай» совхози айниқса машҳурдир. Ўзининг яхшилиги ва чиройлилиги жиҳатидан тенги бўлмаган сур тери фақат бизнинг мамлакатимизда етиштирилади.

Тўрткўл район чорвадорлари энг гўзал ҳар турли тусда товланиб туралиган сур қоракўлни яратдилар. Халқ бундай ажойиб қоракўлларга уларнинг сифатини ифодалайдиган «шамчироқ гул», «йирик гул», «пўлати сур», «антиқа» деган номлар берган.

Ҳозирги вақтда республикадаги 30 та қоракўлчилик совхозида 1 миллион 889 минг бош қоракўл қўйи бор. Республикадаги совхозларда эса ҳаммаси бўлиб 2 миллион 354 минг бош қоракўл қўйлари боқилмоқда.

Бундан ташқари Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд, Сурхондарё областларидаги колхозларда 2,5 миллион бошга яқин қоракўл қўйлари бор.

Кейинги йилларда қоракўл териларнинг сифати анча яхшиланди. Агарда республика колхозлари 1939 йилда давлатга сотган қоракўл тери орасида биринчи сорт тери 45 процентни ташкил қилган бўлса, 1958 йилда 82 процентга етди.

Қоракўл терининг сортини яхшилашда республика совхозлари бундан ҳам каттароқ муваффақиятларга эришдилар. Чунончи, республикамиздаги совхозлар топширган қоракўл тери орасида биринчи сортли тери 1939 йилда 55,3 процентни ташкил қилган бўлса, 1958 йилда 88 процентга етди.

Ўзбекистондаги Қоракўлчилик колхозлари ва совхозлари Қозоғистонда, Астрахань областида, Молдавияда ва Украинада қоракўлчиликни ривожлантиришда катта ёрдам бердилар.

Ўртоқлар! Ўзбекистон «ҳисори қўйлар» деб аталган жуда лаззатли гўшт ва ёғ берадиган қўйлари билан ҳам машҳурдир.

Халқ идроки туфайли кўп асрлар давомида меҳнат сарфлаб етиштирилган бу қўйлар республикамизда асосан тоғлик районларда ва тоғ этакларидаги районларда боқилади. Ҳисори қўйлардан бўлган қўчқорлар ва бўрдоқи қилиб семиртирилган ахта қўйлар 140-150 килограммга, совлиқ қўйлар эса 110-120 килограммга етказиб гўшт ва ёғ беради. Республикада 300 минг бош ҳисори қўй бор.

Ўзбекистоннинг бир қанча районларида жуни дағал жайдари қўйларни кўп жун берадиган зотли қўйлар билан дурагайлаштириш натижасида майин жунли ва майинроқ жун берадиган қўйлар етиштирилди ва кўпайтирилмоқда.

Тивит ва яхши жун берадиган эчкиларни кўпайтиришда ҳам республикамиз бир мунча муваффақиятларга эришди. Кейинги йилларда республика колхозларида дурагайлаштириш йўли билан яхши тивит берадиган оқ ва қора эчкилар ҳамда майинроқ жун берадиган Ўзбекистон эчкиси вужудга келтирилди.

Яйловлардан фойдаланиш соҳасида ҳам анча ишлар қилинди. Бу ишлар республикамизда қўйчиликни ривожлантиришга ёрдам берди.

Ҳозирги вақтда республикамизда фойдаланиладиган яйловлар 15 миллион гектарни ташкил этади.

Яйловларда чорвачилик бинолари, энг янги техника асосида қурилган қудуқлар ва артезиан чашмалари вужудга келтирилди.

Республикада қўйчиликни янада ривожлантириш истиқболлари

Ўртоқлар! Республикамизда қўйчиликни ривожлантириш соҳасидаги муваффақиятларимиз шубҳасиздир. Лекин бу муваффақиятлар асосий вазифани — аҳоли жон бошига асосий чорвачилик маҳсулотларини етиштириш жиҳатидан яқин йиллар ичида Америка Қўшма Штатларига етиб олиш вазифасини ҳал қилиш учун бошланган умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшиш соҳасида, чорвачилик маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш йўлида ҳали бажаришимиз лозим бўлган катта ишларнинг бошланишидир, холос. Ўзбекистон меҳнаткашлари 1965 йилда қўйлар ва эчкиларнинг бошини 10 миллионга етказиш, қоракўл тери етиштиришни анча кўпайтириш, 25 минг тоннага етказиб жун, 121,0 минг тоннага етказиб қўй гўшти етиштириб бериш мажбуриятини ўз зиммаларига олдилар.

Олган мажбуриятларимизни ошириб бажариш учун бизда ҳамма имкониятлар бор. Буни кўпгина илғор хўжаликларимизнинг ва тажрибакор қўйчиларимизнинг амалий ишлари очиқ кўрсатиб турибди.

Биз мана шу кенгашга бу катта мажбуриятларни қандай қилиб бажаришимиз тўғрисида маслаҳатлашиб олиш учун йиғилдик.

ҚЎЙЛАРНИНГ ТУЁҒИНИ КЎПАЙТИРИШ

Республика колхозлари ва совхозлари 1965 йилга қадар қўйларнинг сонини 10 миллион бошга, шу жумладан қоракўл қўйларнинг сонини 7200 бошга, думбали қўйлар ва яхши жун берадиган қўйлар сонини 2800 бошга етказишлари лозим.

Лекин шуни айтиб ўтиш кераккки, ўртоқлар, республиканинг кўп колхозларида ва совхозларида қўйларнинг сонини ҳозирги кундаги кўпайтириш суръатлари бизни қаноатлантира олмайди.

Кўпгина хўжаликлар, районлар ва баъзи областларнинг раҳбарлари қўйчилик масалаларига ҳали ҳам етарли эътибор бермаётирлар, бу ишни чуқур ўрганмай, қўйчилик масалалари билан онда-сонда шуғулланмоқдалар.

Шунинг учун ҳам кўпгина совхозлар ва колхозлар қўйчиликни муваффақиятли ривожлантириш учун жуда яхши имкониятлар бўлишига қарамай, бу имкониятлардан тўлиқ фойдаланмаётирлар ва қўйларнинг сонини кўпайтиришни етарли равишда таъминламаётирлар.

Агарда, Зомин, Ғаллаорол, Фориш, Деҳқонобод, Чироқчи, Косон, Бешкент ва Бўстонлиқ сингари районлар хўжаликни яхши ва тўғри ташкил этганларида эди, қўйларнинг сонини биргина шулар ҳисобига 3-4 йил ичида бир неча юз минг бош кўпайтирган бўлар эдик. Бироқ, бу ҳол рўй бергани йўқ.

Мана шундай аҳвол натижасида республикада қўйларнинг сони 1958 йил 1 июлга фақатгина 8185,5 минг бошга етди, ёки ўтган йилнинг шу муддатидагига нисбатан 178,7 минг бош, ёки фақат 4 процентга кўпайди. Самарқанд, Тошкент областларида ва Қорақалпоғистонда қўйларнинг сони ҳатто ўтган йилдагига нисбатан камайиб кетди. Сурхондарё областида ҳам қўйларнинг сони кўпаймаётир.

Бу кенгашда қўйчиликнинг энг моҳир усталари, совхозлар ва колхозларнинг тажрибакор раҳбарлари, чорвачилик мутахассислари ўтирибди. Қўйлардан энг кўп қўзи олиш ва қўзиларни нобуд қилмай сақлаб қолиш қўйларнинг сонини кўпайтиришдаги асосий вазифа эканлигини ҳаммангиз жуда яхши биласиз.

Республикамиздаги қоракўлчилик усталари илғорлар тажрибасидан ва зоотехника фанининг муваффақиятларидан кенг фойдаланиб, ҳар юз совлиқ қўйдан 130-140 қўзи олаётган бир пайтда, умуман республикада 1958 йилда ҳар юз қоракўл совлиқ қўйлардан совхозларда 96,6 ва колхозларда 90 қўзи олинди, бошқа хил қўйларнинг ҳар 100 бошидан эса совхозларда 68 ва колхозларда 80 қўзи олинди.

1957 йилда ҳар юз совлиқ қўйдан республика колхозларида қанча қўзи олинганлиги қуйидагичадир:

70 га етказиб қўзи олаётган колхозлар	159
71 дан 80 га етказиб қўзи олаётган колхозлар	216
81 дан 90 га етказиб қўзи олаётган колхозлар	182
91 дан 100 га етказиб қўзи олаётган колхозлар	129
101 дан 110 га етказиб қўзи олаётган колхозлар	59
111 ва ундан кўпроқ қўзи олаётган колхозлар	19

Ҳар юз совлиқ қўйдан олинаётган қўзининг сони айниқса Тошкент областидаги колхозлар ва совхозларда камайиб кетди. Чунончи, Тошкент областидаги колхозлар ва совхозлар ўрта ҳисобда ҳар юз совлиқ қўйдан 77 қўзи олдилар, Фарғона областида 72 тадан, Хоразм областида 77 тадан, Қорақалпоғистонда қоракўл совлиқ қўйларнинг ҳар юзтасидан 85 тадан ва бошқа хил совлиқ қўйларнинг ҳар юзтасидан 60 тадан қўзи олинди.

Бунга чидаб туриб бўладими, ўртоқлар.

Хўш, нима учун республикамизда айрим районларда ва кўп хўжаликларда совлиқ қўйларнинг 30-40 проценти ҳар йили қисир қолмоқда? Хўжаликларнинг, районлар ва областларнинг раҳбарлари, мутахассислар ва қўйчибонлар бу фактлар устида бош қотираётирларми?

Кўпгина қўйчилик хўжаликларимизнинг қўйлар сонини кўпайтиришда бунчалик жуда орқада қолиб кетаётганликларига сабаб нима?

Бунинг сабаби, аввало, шуки, бу ишга раҳбарлик қилиш даражаси кўнгилдагидек эмас. Мен сизларга Қашқадарё областидаги иккита колхозни мисол қилиб кўрсатаман. Бу иккала колхозда қўйчиликни ривожлантириш учун шароит тахминан бир хилда бўлишига қарамай, уларнинг эришган натижалари турличадир.

Қарши районидаги Сталин номли колхоз (раиси ўртоқ Бегимқулов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Рўзиев) 1957 йилда ҳар юз совлиқ қоракўл қўйдан 113 тадан қўзи олгани ҳолда, Чироқчи районидаги Ворошилов номли колхоз (раиси ўртоқ Жўраев, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Аҳмедов) фақат 62 тадан қўзи олди.

Думбали қўйларни боқиш билан шуғулланаётган колхозлардан мисол кўрсатиб ўтаман.

Мирзачўл районидаги Сталин номли колхоз (раиси ўртоқ Р. Муҳаммедов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Султонов) 1957 йилда ҳар юз совлиқ қўйдан 122 тадан қўзи олгани ҳолда, шу райоининг ўзида ва худди шундай имкониятларга эга бўлган «Октябрь» колхози (раиси ўртоқ Брухтий, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Урмеев) фақат 59 тадан қўзи олган.

Бошқа областлардан ҳам мана шундай мисоллар келтириш мумкин. Гап шундаки, яхши кўрсаткичга эга бўлган колхозлар ва совхозларда қўйларни сунъий қочириш, қўйларни барвақт қўзилатиш ва бир йилда икки марта қочириш сингари прогрессив усуллар кенг қўлланилмоқда. Илғор чўпонлар қочириш кампанияси бошланмасдан бир ярим-икки ой олдин совлиқ қўйларни яхши ва ҳар хил ўтлар ўсган яйловларда кўчириб боқишга киришадилар, қўйларни тўғри танлаб, браковка қилиб қўядилар, ориқ ва заиф совлиқ қўйларни алоҳида парвариш қиладилар, қўчқорларнинг бақувватини танлаб тайёрлаб қўядилар, қўйларни қочиришни ўз вақтида бошлаб, қисқа муддатда тамомлайдилар.

Ана шу хўжаликларда бўғоз қўйларни қочирилган кундан бошлаб то қўзилагунча энг яхши ва сер ўт яйловларда бош чўпонларнинг ўзи боқади.

Шу колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ва мутахассислари чўпонларга керакли шароитни яратиб берадилар, қишлов даврида ва қўйларни қўзилатиш вақтида уларга ёрдам тариқасида қўшимча ишчи кучи ажратадилар.

Қўйлардан кам қўзи олаётган хўжаликларда эса бундай асосий тадбирлар ўтказилмайди.

СЖКни (бўғоз йилқининг қонини) қўйларга юбориш тажрибасини ҳозир колхоз ва совхозларда кенг ёйиш керак. Бош чўпонлардан — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Хўжаахмад Турғунбоев (Тимирязев номли совхоз), Шалман Жабборов («Ленинчи чорвадор» колхози), Раҳмат Норбўтаев («Ғузор» совхози) ўртоқлар СЖКдан тўғри фойдаланиб, бўғоз қўйларни яхши боқиш ва парвариш қилиш натижасида йил сайин ҳар юз совлиқдан 130-150 қўзи олмоқдалар.

Лекин шуни айтиб ўтиш кераккки, республика Қишлоқ хўжалик министрлиги СЖКни кўпроқ тайёрлашни ва у билан колхоз ва совхозларни етарли миқдорда таъминлашни шу вақтгача эплай олмаётир.

Демак, совлиқ қўйлардан кўп қўзи олишда орқада қолаётган колхозлар ва совхозларни ўрта ва илғор хўжаликлар даражасига етказиб олиш — бизнинг асосий вазифаларимиздан биридир.

Фақат шу йўл билангина республикада қўйлар сонини бир йил ичида 300 минг бош кўпайтиришимиз мумкин.

Чорвачиликни ривожлантиришнинг яна бир катта резерви шуки, биз туғилган қўзиларни нобуд қилмай сақлаб қолишимиз керак.

Ҳатто бошқа йилларга нисбатан бир мунча қулайроқ йил бўлиб ҳисобланган 1958 йилда ҳам қўйларнинг кўп нобуд бўлишига йўл қўйилмоқда. Фақат йилнинг биринчи ярмида Фарғона ва Хоразм областларида ва Қорақалпоғистонда нобуд бўлган қўйлар 3-5 процентни ташкил этади.

Бир қанча районларда қўйларнинг нобуд бўлиши бундан ҳам кўпайиб кетди. Масалан, Ургут районида 6,7 процентга, Фрунзе районида 6,8 процентга, Бўз районида 7 процентга ва Бағдод районида 7,9 процентга етди.

Республика колхозларида хўжаликнинг ички эҳтиёжлари учун қўйларни сотиш ва сўйиш жуда кўпайиб кетганлиги ҳақида ҳам гапирмаслан бўлмайди. Чунончи, 1958 йилнинг 6 ойи мобайнида 213,5 минг бош қўй бозорда тириклай ва сўйиб сотилди. Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областида айниқса кўп қўй сўйилди ва сотилди.

Республикада қўйларнинг туёғини кескин равишда кўпайтиришни таъминлайдиган ва ўзимиздаги бўлган резервлар қисқа қилиб айтганда ана шулардан иборатдир, ўртоқлар. Бу резервлардан ҳамма жойда ва тўлиқ фойдалансак, биз олган мажбуриятларимизни ошириб бажаришимиз мумкин.

ҚОРАКЎЛ ТЕРИ ТАЙЁРЛАШНИ КЎПАЙТИРИШ ВА СИФАТИНИ ЯХШИЛАШ

Ўртоқлар! Республикамиз олдида қўйларнинг сонини кўпайтириш билан бирга, қоракўл тери тайёрлашни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш соҳасида ҳам катта вазифа турибди.

Яқин етти йил ичида биз қоракўл тери тайёрлашни анча кўпайтиришимиз лозим. Бу вазифани бажариш асосан Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССР колхоз ва совхозлари зиммасига тушади.

Бу вазифани бажариш қоракўл қўйларнинг сонини кўпайтириш тадбирларини муваффақиятли ўтказишга тўла равишда боғлиқдир. Қоракўл қўйларни кўпайтириш билан бир қаторда уларнинг сифатини ҳам доим яхшилаб боришимиз лозим.

Бу масалага қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Қоракўлчиларимизнинг кўплари қоракўл тери сифатини бир мунча яхшиладилар. Чунончи, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Балимонов, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Ҳамид Эргашев, Жўрабой Оқилбеков, Рустам Бердимуротов, Латиф Зарипов, Рустам Сиддиқов ва бошқа кўп ўртоқлар ҳар йили 95 процентга етказиб биринчи сорт қоракўл олмоқдалар.

Қоракўл сортларини яхшилашда айрим бригадаларгина эмас, шу билан бирга йирик қўйчилик хўжаликлари ва районлар ҳам юксак кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Бешкент, Қарши, Томди, Бухоро, Галаосиё, Пахтакор районлари; «Қорақум», «Муборак», «Жонкелди», «Конимех» совхозлари; Пахтакор районидаги «Ленинчи чорвадор», Бешкент районидаги «III Интернационал», Қарши районидаги Сталин номли ҳамда Қашқадарё, Бухоро ва Самарқанд областларидаги бошқа кўпгина колхозлар ҳам юқори сифатли қоракўл бермоқдалар. Шу районларда ва хўжаликларда ҳар йил олинаётган биринчи сорт қоракўл 85-93 процентга етади.

Шу билан бирга Тахтакўпир, Беруний, Шуманай, Гурлан, Ҳазорасп, Шовот, Нариманов, Булунғур, Китоб, Жарқўрғон, Тўрткўл сингари районларда олинаётган биринчи сорт қоракўл тери 40-60 процентдан ошмайди. Бу районлардаги айрим колхозларда эса қоракўлнинг сифати бундан ҳам паст.

Кулранг қоракўл етиштиришни кўпайтириш тўғрисида кўп йиллардан бери гапириб келмоқдамиз. Лекин ҳали ҳам уни кам тайёрламоқдамиз. Республика совхозлари кулранг қоракўл етиштиришда маълум муваффақиятларга эришиб, бу хилдаги қоракўлни 7-8 процент бераётган бўлса, колхозлар уни 2,5-3 процентдан оширолмаётирлар. Кулранг қоракўл Қашқадарё, Хоразм областларида ва Қорақалпоғистон АССРда айниқса кам етиштирилмоқда.

Сур қоракўлни кўплаб етиштиришни ҳали ҳам йўлга қўйганимиз йўқ. Тайёрланаётган сур қоракўли йилига 10-12 минг донадан ошмаётир. Уни ҳозирча жуда оз колхозлар етиштириб бермоқда.

Биз қоракўлчиларнинг эътиборини совхозлар ва колхозлар қоракўл териларда бузилган жойлар кўп бўлганлигидан катта зарар кўраётганликларига жалб этишимиз керак. Маълумки, нуқсони бўлган ҳар бир қоракўл тери 10 процентдан 35 процентгача кам баҳо билан олинади.

Республикада колхозлар ўрта ҳисоб билан 4-6 процент қоракўлни мана шундай нуқсонлар билан топширмоқдалар. Иштихон районидаги колхозларда эса бузилган қўракўлларнинг проценти 14 га, Пойариқ районида 26 процентга етади. Китоб районидаги колхозларда эса ҳар уч дона қоракўл теридан биттаси албатта нуқсонли бўлиб чиқмоқда. Бу ҳол колхозларга катта иқтисодий зарар етказмоқда.

Қоракўл сифатини янада яхшилаш, халқаро мўйна бозорида Ўзбекистон қоракўлининг жаҳонга шуҳратини кўтарган сифатларини ошириш учун республика колхозлари ва совхозларида қоракўл қўйларнинг зотларини яхшилаш ишларига жиддий эътибор бериш керак.

Ҳамма қоракўлчилик хўжаликларида қўзиларни бонитировка қилиш ва зот учун олиб қолинадиган қўчқорларни танлаш ишларини фақат юқори малакали мутахассисларга топшириб, совлиқ қўйларни классларга қараб сортларга ажратиб туриш, энг яхши зотли қўчқорларни танлаб олиб, улардан сунъий қочириш йўли билан кенг фойдаланиш, қоракўл терини ишлаш ва ошлашни яхшилаб, сифатини бузмай сақлаш керак.

Қоракўл терининг биринчи сортлари бизда умуман кўп олинаётган бўлса ҳам, аммо жакетбоп энг яхши сортлар ҳали жуда кам олинмоқда.

Бу ҳам қўйларнинг зотларини яхшилаш ишларидаги катта камчиликларнинг натижасидир. Қоракўлшунос мутахассислар, илмий ходимлар ва селекционерлар қоракўл терининг умуман биринчи сортларини яхшилаш зарурлигига эмас, балки жакетбоп энг яхши қоракўл терини кескин равишда кўпайтириш зарурлигига ниҳоят даражада эътибор беришлари лозим.

Бунинг учун қоракўлчилик хўжаликларининг ишларига уларнинг жакетбоп қоракўл терини қанча кўп олаётганликларига қараб баҳо бериш керак.

Кулранг терини — яқин беш йил ичида колхозларда — 8 процентга, совхозларда эса — 15 процентга, сурни — 3 процентга етказиш лозим.

Айрим районлар, совхозлар ва колхозларни фақат кулранг ва сур қоракўл қўйлар етиштирадиган қилиб ажратиб қўйсак, тўғри иш қилган бўламиз, деб ўйлаймиз.

ЖУН ЕТИШТИРИШ

Ўртоқлар! Республикамиз жун етиштиришни кўпайтириб, 1957 йилдаги 16,8 минг тонна ўрнига, 1965 йилда 25 минг тоннага етказиши лозим.

Жун етиштиришни фақат қўйларнинг сонини ошириш йўли билангина эмас, айни вақтда ҳар бир қўйдан олинадиган жунни анча ошириш йўли билан ҳам кўпайтиришимиз лозим.

Шуни айтиб ўтиш кераккки, республикамизда ҳар бир қўйдан олинаётган жуннинг миқдори жуда кам. Ўрта ҳисобда ҳар бир қоракўл қўйдан йилига 2,4 килограммга етар-етмас жун олинмоқда, думбали қўйлардан эса 2 килограммдан жун олинмоқда.

1957 йилда Фарғона областида ўрта ҳисобда ҳар бир қўйдан атиги 1,8 килограммдан жун олинди, Хоразм областида 1,9 килограммдан жун олинди. Умуман, республикада ўтган йил 935 колхоз ҳар бир қўйдан ўрта ҳисобда 1-1,2 килограмм жун олди.

Хоразм области ва Қорақалпоғистон эса, ҳар бир қўйдан олинаётган жуннинг миқдорини 1957 йилда ундан олдинги йилдагига нисбатан камайтириб юбордилар.

Кўриб турибсизки, ўртоқлар, жун етиштиришни янада кўпайтириш учун ҳали кўп ишлар қилишимиз керак.

Республикамизда ҳар бир қўйдан 3.4-3.9 килограмм жун олаётган «Конимех» совхози (директори — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Қўзенбоев, совхоз партия ташкилотининг секретари ўртоқ Мажинов), 3 килограммдан ошириб жун олаётган Пахтакор районидаги «Ленинчи чорвадор» (раиси — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Зокиров, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Эгамназаров) ва Сталин номли (раиси — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Бегимқулов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Рўзиев) колхозлар сингари илғор хўжаликлар бор.

Агар биз яқин 3-4 йил ичида ҳамма хўжаликларда қўйларнинг жун маҳсулдорлигини илғор колхозлардаги даражага етказишга муваффақ бўлсак, шу йўл билангина қўшимча равишда яна 8,0-12,0 минг тонна жун олган бўлур эдик.

Бу вазифани ҳал қилишимиз мумкин ва ҳал қилишимиз лозим. Бунинг учун жун маҳсулдорлиги кам бўлган думбали қўйларни майин жунли ва ярим майин жунли қўйларга айлантириш ишларини кучайтиришимиз зарур. Бу соҳада Тошкент зотли чорва моллар совхозида, Жиззах от заводида, Бўстонлиқ районидаги Фрунзе номли колхозда, Паркент районидаги «Коммуна» колхозида, Ғаллаорол районидаги Ленин номли колхозда, Самарқанд областидаги «Ударник» совхозида бир мунча ишлар қилинмоқда.

Тошкент областидаги зотли чорва моллар совхозида ва Жиззах от заводида майин жунли совлиқ қўйлардан ҳозирнинг ўзидаёқ ўрта ҳисобда 4 килограммдан юқори сифатли жун олинмоқда. Жиззах районидаги Энгельс номли колхозда ҳар бир қўзидан 1,1 килограммдан жун, катта дурагай совлиқ қўйлан 2,5 килограммдан ярим майин жун олинмоқда. Жуни яхшиланган дурагай қўйларнинг вазни думбали қўйларнинг вазнидан қолишмайди. Бу дурагай қўйлар табиий яйловлардан яхши фойдаланмоқда. Дурагай қўйларнинг қўзилари ҳам яхши ўсиб, сутдан ажратиш вақтида вазни 35 килограммга етиб қолмоқда.

Кўп жун берадиган қўйларни тегишли шароити бўлган ҳамма районларда ва хўжаликларда боқиб кўпайтириш керак.

Қўйларни барвақт қўзилатишга ўтиш жун етиштиришни кўпайтириш резервларидан биридир. Маълумки, барвақт қўзилатилган қўйларнинг қўзилари биринчи қирқишдаёқ катта қўйлардан қирқилган жун билан деярлик баббаравар жун беради. Одатда бу қўзилар ўсиб катта бўлгандан кейин ҳам улардан анча кўп жун олинади.

Қўйлардан қирқиб олинадиган жуннинг кўп чиқиши уларнинг жунини ўз вақтида ва яхши сифатли қирқиб олишга ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир. Баҳорда қўйларнинг жунини қирқиб олиш кечикиб кетганида уларнинг жунини то қирқиб олгунча, 10-15 проценти тўкилиб нобуд бўлади.

Кўп хўжаликларда қўйларнинг жунини қирқиш сифатли ўтказилмайди, қўйларнинг бошидаги, оёқларидаги ва қорнидаги жунлари қирқиб олинмай қолиб кетади. Бунинг натижасида қўйлардан олаётган жуннинг миқдори ҳам анча камайиб кетади. Агар қўйларнинг жунини сифатли қирқиб олмаслик натижасида ҳар қўйда камида 100 граммдан жун қолган тақдирда, республика бўйича 500 тоннага яқин жун қирқилмай қолиб кетади.

Қўйларнинг жун маҳсулдорлигини ошириш учун аввало уларни яхшилаб боқиш керак.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ С. К. КАМОЛОВ докладининг давоми

ГЎШТ ЕТИШТИРИШ

Ўртоқлар! Республикамизда қўй гўшти катта ўринни эгаллайди. Биз гўшт етиштиришни кўпайтириб, 1957 йилдаги 56,5 минг тонна ўрнига 1965 йилда 121,0 минг тонна қўй гўшти етиштириб беришимиз лозим. Шу жумладан думбали қўйлар ҳисобидан 52,6 минг тонна гўшт етиштирилиши керак.

Бу вазифани қандай йўл билан бажариш мумкин?

Қўйларнинг сонини кўпайтириш билан бирга, қўйларнинг ёғ-гўшт маҳсулдорлигини ошириш катта аҳамиятга эга бўлади. Бу мақсадга аввало, қўйларни бўрдоқи қилиб семиртиришни тўғри ташкил этиш йўли билан эришиш мумкин.

Қўйларни табиий яйловларда боқиб семиртириш яхши натижа бериши билан бирга, бу усул гўшт етиштиришнинг энг арзон усулидир.

Ҳисори қўйларни яйловларда боқиб семиртиришда Сурхондарё областидаги айрим чўпон бригадалари ғоят яхши натижаларга эришмоқдалар. Чунончи, «Бойсун» совхозида бош чўпон ўртоқ Тўхтамишев 1958 йилда давлатга топширган қўйнинг ҳар бири ўрта ҳисобда 105 килограмм оғирликда бўлди. Шу совхознинг ўзида бош чўпон ўртоқ Азим Бердиёров ва Шўрчи районидаги Карл Маркс номли колхозда бош чўпон ўрток Имом Олинаев топширган қўйнинг ҳар бири 110 килограммгача оғирликда бўлди.

Бу соҳада ҳам ишни яхши ташкил қилиш катта роль ўйнайди. Сурхондарё областининг Шўрчи районидаги иккита колхозни мисол қилиб кўрсатайлик. 1957 йилда «Октябрь 30 йиллиги» колхози (раиси ўрток Ражабов, партия ташкилотининг секретари ўрток Эшмуродов) давлатга топширган қўйларнинг ҳар бири ўрта ҳисобда 75 килограмм оғирликда бўлди. «Шарқ юлдузи» колхози (раиси ўртоқ Ўраев, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Примкулов) топширган қўйларнинг ҳар бири 45 килограммдан ортиқ бўлмади, ёки «Октябрь 30 йиллиги» колхозидагита нисбатан бу колхоз топширган ҳар бир қўйнинг оғирлиги 30 килограмм миқдорда кам бўлди.

Ёки бир-бирига қўшни бўлган ва яйлов шароити ҳам бир хилда бўлган қоракўлчилик совхозларидан иккитасини, «Нурота» совхозини (директори ўрток Пак, партия ташкилотининг секретари ўрток Абуев) ва «Қизилча» совхозини (директори ўртоқ Бекжонов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Бобоев) мисол қилиб кўрсатайлик. «Нурота» совхози ўтган йил оғирлиги ўрта ҳисобда 42,3 килограммдан бўлган қоракўл қўйларни давлатга гўшт учун топширди. «Қизилча» совхози топширган қўйларнинг оғирлиги ўрта ҳисобда 33 килограммдан ошиқ бўлмади.

Давлатга топширилган қўйларнинг оғирлигида бунчалик катта фарқ бўлишига сабаб фақат шуки, «Нурота» совхози қўйларни яхши семиртириб топширган бўлса, «Қизилча» совхози қўй деб қўзини ва ориқ қўйларни топширди.

Қани Ўраев ва Примқулов, Бекжонов ва Бобоев ўртоқларнинг ўзлари айтсинларчи, улар қўйларни семиртиришни ёмон ташкил қилганликлари натижасида ўзлари раҳбарлик қилаётган хўжаликларга нақадар катта зарар етказганликларини тушуниб олганмикинлар?

Афсуски, бундай колхозлар ва совхозлар ёлғиз эмас. Шу сабабли умуман бутун республикада топширилаётган қўйларнинг ўртача оғирлиги жуда кам бўлаётир, қоракўл қўйларининг оғирлиги 30-35 килограмм, думбали қўйларнинг оғирлиги эса 40 килограммдан ошмайди. Баъзи областларда бундан ҳам ориқроқ қўйларни топширмоқдалар. Ҳар бир топширилган қўйнинг ўртача оғирлигини ҳисоблаганда Хоразм областида 34 килограммдан, Фарғона областида 35 килограммдан, Андижон областида 32 килограммдан ошмайди.

Агар колхозлар ва совхозлар фақат 1957 йилнинг ўзидагина давлатга топширилган қўйларнинг ўртача оғирлигини 42 килограммга етказиб топширганларида эди, республика қўшимча равишда 18 процент кўп гўшт олган бўлур эди.

Қўй гўшти етиштириш соҳасида олган мажбуриятларимизни муваффақиятли бажариш учун қўйларни яйловда ва чўлда боқишни яхши ташкил этиб, тартибга солишимиз, гўшт учун ориқ қўй топширилишига йўл қўймаслигимиз керак.

Қўйчилик мутахассисларимиз ва чўпонларимиз илмий ходимлар билан ҳамкорликда ишлаб, энг маҳсулдор қўйларни тўғри танлаб олиш ва кўпайтириш ҳамда уларни боқиш ва парвариш қилиш шароитини яхшилаш йўли билан сергўшт ва серёғ жайдари қўйларни такомиллаштириш масалаларини ҳал қилиб беришлари лозим. Биз ҳисори қўйларни ҳам ҳамма чоралар билан кўпайтиришимиз керак.

* * *

Республикада қўйчиликни янада ривожлантириш ҳамда қоракўл, жун ва қўй гўшти етиштиришни кўпайтириш ишидаги асосий вазифалар мана шулардан иборат, ўртоқлар.

Мен бу ерда қўйчилик ишининг ажойиб усталари бўлган бир қанча ўртоқларнинг номларини айтиб ўтдим. Улар ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан юксак кўрсаткичларга эришдилар. Уларнинг тажрибаларини кенг равишда ўрганиш ва ёйиш керак. Кўп ўртоқларнинг номларини ҳали айтганим йўқ ва уларнинг тажрибалари тўғрисида тўла гапириб беришнинг ҳам имконияти бўлмади. Лекин уларнинг ўзлари бу кенгашда сўзга чиқиб, ўз ишларидаги тажрибаларни айтиб берадилар деб умид қиламан.

Қўйчилик усталари ва илғор хўжаликлар шунинг учун ҳам шу қадар катта муваффақиятларга эриша олдиларки, улар мамлакатда чорвачилик маҳсулотларини мўл қилиб етиштириш соҳасида ўзларининг халқ олдида, Ватан олдида зиммаларида катта ватанпарварлик бурчи турганлигини яхши ҳис қилиб сидқидил билан ишламоқдалар.

Шонли илғорларимизнинг сафлари бундан ҳам кўпайсин, деб умид қиламиз!

Қўйчиликни янада ривожлантиришнинг асосий йўллари

Ўртоқлар! Қўйчиликни янада ривожлантириш соҳасида республикамиз олдида турган катта вазифаларни муваффақиятли бажариш қуйидаги тадбирларни амалга оширишни талаб қилади.

Биринчидан, республикамизда қўйчиликни зоналарга тўғри тақсимлаб, ҳар қайси зонанинг табиий шароитларига мувофиқ қўйчиликнинг қайси турини ривожлантиришни белгилаб қўйишимиз керак.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети қўйларни зотларига қараб районлаштиришнинг қуйидаги планини маъқулладилар.

Тошкент, Фарғона, Наманган, Андижон областлари гўшт-ёғ маҳсулоти берадиган ва майинроқ жунли қўйчилик зонаси бўлиши керак. Бундай қўйлар бўрдоқи қўйларни майин жунли зотли қўчқорлардан қочириш ва дурагайлаштириш йўли билан вужудга келтирилиши керак.

Самарқанд, Қашқадарё областлари—қоракўлчилик ва ярим майин жунли қўйчилик зонаси бўлиши керак. Бундай қўйлар думбали қўйларни майин жунли зотли қўчқорлардан қочириш йўли билан дурагайлаштирилиб вужудга келтирилиши керак.

Бухоро ва Хоразм областлари қоракўл қўйчилиги билан шуғулланадиган зона бўлиши керак.

Қорақалпоғистон АССР қоракўлчилик, гўшт-ёғ маҳсулоти берадиган қўйчилик зонаси бўлиши керак.

Сурхондарё области қоракўлчилик ва гўшт-ёғ маҳсулоти берадиган ҳисори қўйчилик зонаси бўлиши керак.

Қўйларнинг зотига қараб бундай зоналарга ажратиш турли зоналарнинг табиий-иқлим шароитларига мос бўлиб тушади ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини оширишда энг юксак кўрсаткичларга эришишга ёрдам беради.

Шу билан бирга биз республиканинг ҳар бир зонасида мавжуд яйловларни ҳисобга олиб, ҳар қайси зонада қанча қўй боқилиши кераклигини тўғри белгилаб қўйишимиз лозим.

Сизларга маълумки, республикадаги кўп районлар ва ҳатто бутун-бутун областларда чорва молларнинг алоҳида зотларини жуда яхши боқишга имкон берадиган турли шароит бор. Масалан, Фарғона водисидаги областларда яйловлар жуда кам, шу сабабли қўйчиликни янада ривожлантириш учун бу областларда катта имконият йўқ. Аммо бу областлар сут-гўшт чорвачилиги ва чўчқачилик билан муваффақиятли равишда шуғулланишлари мумкин.

Тошкент областида ҳам аҳвол шундай деса бўлади. Жуда кўп яйловлари бўлган Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё областларида ва Қорақалпоғистонда, чорвачиликнинг бошқа тармоқлари билан бир қаторда қўйларнинг сонини анча кўпайтириш учун ҳам етарли имконият бор.

Сурхондарё областида гўшт ва ёғ маҳсулотини кўп берадиган ҳисори қўйларни янада кўпайтиришга, областнинг суғориладиган зонасида эса, гўшт ва сут чорвачилигини кўпайтиришга асосий эътибор бериш керак.

Хоразм областида чорва молларнинг бошқа турлари билан бир қаторда Қорақалпоғистон территориясида шу областга ажратиб қўйилган яйловлардан кенг фойдаланиб, қоракўл қўйларни кўпайтириш учун катта имкониятлар бор.

Районлар ва айрим хўжаликларни ҳам шундай ихтисослаштириш керак. Бу эса, ҳар қайси зонанинг табиий имкониятларидан тағин ҳам тўлиқроқ ва рационал фойдаланиш учун имкон беради.

Республикамизда Томди, Деҳқонобод, Нурота, Конимех, Бешкент ва Косон районлари сингари қоракўлчиликни касб қилиб олган районлар бор. Мана шу районлар қоракўлчиликни ривожлантиришда энг юксак кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Ихтисослаштирилган қўйчилик хўжалигини ривожлантириш катта имкониятларга эга эканлигини Томди райони мисолида кўрсатиб беришга рухсат этгайсиз.

Бу район колхозлари ва совхозларининг ихтиёрида 7,6 миллион гектар яйлов бор ва улар 562,6 минг бошдан кўпроқ қўй боқмоқдалар. Бу район фақат кейинги 5 йилнинг ўзидагина қўйларнинг сонини анча кўпайтириб, 1953 йилдаги 375 минг бошдан 1958 йилда 560 минг бошга етказди.

Умуман, бу районда ҳар 100 совлик қўйдан 98-102 қўзи олинмоқда. Ҳар йил 170,0 минг дона қоракўл тери олинмоқда. Бу райондаги колхозлар ва совхозлар қоракўл қўйларнинг сонини сақлаб қолиш билан бирга қоракўл териларнинг 85 процентини биринчи сортларга топширмоқдалар.

Агар бу районга ишчи кучи билан ёрдам берилса, хашак тайёрлашни, сув чиқаришни ва кўп меҳнат талаб қиладиган бошқа ишларни машиналаштиришда кўмаклашилса, у ҳолда бу район яқин йиллар ичида қоракўл қўйларнинг сонини икки баравар кўпайтириши мумкин.

Зомин, Ғаллаорол, Фориш, Жиззах, Чироқчи, Яккабоғ, Ғузор, Қамаши, Ғиждувон, Шофрикон, Кармана, Тўрткўл, Тахтакўпир, Беруний ва республиканинг бошқа бир қанча районларида ҳам қўйларнинг сонини шундай йўллар билан анча кўпайтиришимиз мумкин.

Госплан, Қишлоқ хўжалик министрлиги, илмий-текшириш муассасалари, область ва район партия ва совет органлари бу масалаларни яқин фурсат ичида синчиклаб ўрганиб чиқишлари ва республика ҳукуматининг кўриб чиқиши учун тегишли таклифларни тақдим этишлари лозим.

Иккинчи масала—ем-хашак базасини мустаҳкамлаш. Чорва молларни яйловда ўтлатиш ва уларни боқиш шароитини тубдан яхшилаш қўйлар сонини кўпайтириш ҳамда уларнинг гўшт, жун маҳсулдорлигини ва қоракўл териларни кўпайтириш юзасидан олинган мажбуриятларни бажаришнинг асосий шартидир. Бу вазифани бажариш асосан ҳамма яйловларни муваффақиятли равишда ўзлаштиришга ва яхшилашга боғлиқдир.

Республикамизда ҳаммаси бўлиб 32,2 миллион гектар табиий яйловларимиз бор. Шу яйловлардан фақат 14,8 миллион гектаригина сув билан тўла равишда таъминланган. Масалан, Бухоро областида ва Қорақалпоғистонда 24 миллион гектардан кўпроқ яйлов бор, яъни республикадаги ҳамма яйловларнинг 75 проценти Бухоро области билан Қорақалпоғистонда деса бўлади. Бироқ, бу яйловларни ўзлаштириш ишлари жуда суст бораётир. Шу кунгача бу яйловлардан фақат 9 миллион гектаригина сув билан таъминланган.

Етти йиллик планга мувофиқ 8 миллион гектар чўллаги яйловларни сув билан таъминлаш мўлжалланади. Бунинг учун янги техника асосида 1177 та чашма очиш керак.

Уст-Юрт массивидаги жуда катта яйловбоп ерларни ўзлаштириш масаласини Республика Қишлоқ хўжалик министрлиги Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси билан бирликда яқин фурсат ичида ҳал қилиб бериши керак. Бунинг учун махсус экспедиция ташкил қилиш зарур. Бу экспедиция ўша яйловбоп ерлардан чорвачилик учун фойдаланиш методларини ва формаларини ишлаб чиқиши лозим. Уст-Юрт массивида шу тариқа тахминан 7 миллион гектар яйловбоп ерларни ўзлаштирса бўлади.

Чўлларнинг ички қисмидаги яйловбоп ерларни сув билан таъминлаш ва чорвачилик маҳсулотлари учун ўзлаштириш натижасидагина республика қўйларнинг сонини камида 3 миллион бош кўпайтириши мумкин.

Янги яйловларни сув билан таъминлаш билан бир қаторда ўзлаштирилган яйловларни сув билан таъминлашни яхшилаш ҳам катта ва муҳим ишдир.

1965 йилга қадар 5,6 миллион гектар яйловда сув билан таъминлаш шохобчаларини яхшилаш ва чорва молларни суғорадиган эски қудуқлар ўрнига темир-бетондан янги қудуқлар қуриш ишларини ўтказиш мўлжалланмоқда.

Ёввойи ўтлар бўлмаган жойларда ёввойи ўтлар экиш ва сийракланиб қолган жойларда шу ўтларнинг уруғларини сепиб кўпайтириш яйловларни яхшилашнинг тез амалга ошириладиган энг яхши усулларидан биридир.

«Улус» совхозида катта майдонларда ўтказилган илмий-ишлаб чиқариш тажрибалар шуни кўрсатдики, адир ерларга турли ўтлар экиш йўли билан кўп йил узлуксиз фойдаланиш мумкин бўладиган ва қўйларни қишда ҳам боқишга имкон берадиган яйловлар вужудга келтириш мумкин. Бундай сунъий яйловларда ўтларнинг ҳосили табиий яйловлардагига қараганда 2-3 баравар ортиқ бўлди.

Бизнинг фикримизча, колхозлар ва совхозларнинг кучи билан ёввойи озуқабоп ўтларнинг уруғларини ташкилий равишда йиғиш ишларини уюштириш зарур. Бу ишда бизнинг чўпонларимиз айниқса катта роль ўйнашлари лозим.

Қишлоқ хўжалик министрлиги озуқабоп ёввойи ўтларнинг уруғларини йиғишда қатнашган чўпонларга ва уларнинг оила аъзоларига ҳақ тўлаш ва бунинг учун уларни рағбатлантириш системасини ишлаб чиқиши керак. Бу ишга чўпонлар кенг оммасини тортиш билан бир қаторда, давлат хўжаликларига ҳам бу ишни бажаришни топшириш ва бунинг учун махсус уруғчилик бригадалари тузиш керак.

Карнап чўлида саксавулзорлар вужудга келтириш йўли билан яйловларни яхшилаш соҳасида олиб борилган тажриба ишларининг натижалари катта аҳамиятга эгадир. Яйловлардаги мана шундай саксавулзорларда ва унинг атрофидаги участкаларда саксавулзорлар билан ҳимоя қилинмаган яйловлардагига қараганда ўтлар анча сероб ва яхши бўлганлиги очиқ кўринди. Бу фарқ айниқса қурғоқчилик бўлиб, ўт унмай қолган йилларда жуда сезиларли бўлди. Бундай қурғоқчилик йилларида қўйлар учун керакли ўтлар яйловларда ўсмай қолади.

Чўлларга саксавул, черкез, қандим экиш йўли билан қумларнинг ҳаракатини тўхтатиш ишларини кенг миқёсда ўтказиш зарур. Бу тадбир яйловларни кенгайтиришга ва маданий ерларни, қишлоқларни ҳамда ирригация иншоотларини қум босишдан сақлаб қолишга ёрдам беради. Шофрикон ўрмончилик хўжалигининг ташаббуси билан бошланган бу зарур ва фойдали тадбирни кенг равишда қўллаб-қувватлаш лозим.

Артезиан қудуқлар суви билан яйловларни суғориб, ўтларни кўпайтириш кейинги вақтларда қўйчилик учун катта аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

Ҳозирги вақтда Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё областларида ва Қорақалпоғистонда артезиан қудуғининг суви билан суғориладиган участкалар бор. Шу тариқа чўлларда 15 жойда артезиан қудуқлари атрофида яхши ўтзорлар ва дарахтзорлар вужудга келтирилди.

Қишлоқ хўжалик министрлиги турли табиий зоналардаги яйловларни яхшилашнинг перспектив планини ишлаб чиқиши лозим. Шу планда яйлов оборотларини вужудга келтиришнинг илмий жиҳатдан асосланган тадбирларини амалга ошириш ҳамда яйловлардан рационал фойдаланишнинг илғор усулларини жорий қилиш ҳам кўзда тутилиши керак.

Ҳозирги вақтда республикамизда бир қанча илмий ташкилотлар ва ишлаб чиқариш ташкилотлари, масалан, Қоракўлчилик институти, чорвачилик институти, Ўзбекистон фанлар академиясининг Ботаника институти, Яйлов-мелиорация тресви ва бошқа ташкилотлар яйловларни ўзлаштириш, сув билан таъминлаш ва уларни тубдан яхшилаш масалалари билан шуғулланаётган бўлсалар ҳам, лекин улар бу соҳадаги ишҳат олиб бормаётирлар. Бу илмий ташкилотлар ва ишлаб чиқариш ташкилотларининг бу соҳадаги ишлари учун ягона методика белгилаб бериш ва уларнинг ишларини бир-бирига боғлаб олиб бориш керак.

Чўллардаги катта-катта яйловларни сув билан таъминлаш шу ерларни ўзлаштириш соҳасидаги бошланғич ишгинадир, холос. Бу яйловларни ўзлаштирмоқ учун чўпонларга уй-жой бинолари қуриб бериш, йўллар, қўтонлар, сунъий кочириш пунктлари, ем-хашак сақланадиган омборлар ва бошқа бинолар ҳам қуриш керак.

Аммо бу ишлар жуда суст олиб борилаётир.

Ўзбекистонга бошқа республикалардан узоқ муддат билан фойдаланиш учун берилган яйловларни чорвачилик учун ўзлаштириш қониқарсиз бораётганлигини алоҳида кўрсатиб ўтиш керак. Масалан, Самарқанд областининг айрим районларида яйловлар етарли бўлмаганлиги сабабли уларга Қизилқумнинг Фрунзе ва Чили массивларидан сув билан таъминланган 1080 минг гектар яйлов узоқ муддат билан фойдаланиш учун ажратиб берилган эди. Лекин улар бу яйловлардан тузук фойдаланмаётирлар.

Мен бухоролик ўртоқларни ҳам танқид қилиб ўтишим керак, чунки улар чўлнинг ичкарисидаги яйловларни ўзлаштириш учун ҳамма имкониятлардан тўла фойдаланмаётирлар. Ваҳоланки, чўлнинг ичкарисида яйлов тариқасида фойдаланиш учун бир неча миллион гектар ер бор.

Кўп колхозлар ва совхозлар узоққа боришни истамай ўз қишлоқларига яқин жойлардан яйлов берилишини истайдилар. Ваҳоланки, кенг яйлов бўлмаса қўйчиликни ривожлантириш мумкин эмаслигини ўзларингиз яхши биласиз.

Бир қанча районлар, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари яйловлардан қўйчилик учун фойдаланишга масъулиятсизлик билан қараётганликлари натижасида республикамизда қўйларни иссиқ бинолар билан таъминлаш ҳали ҳам жуда оғир аҳволда қолиб келмоқда.

Ҳозирги вақтда колхозларда усти ёпиқ қўтонлар 2792 минг бош қўйни асраш учун кифоя қилади. Демак, колхозларнинг қўтонларга бўлган эҳтиёжи 70 процент таъминланган. Совхозларда эса 2520 минг бош қўй учун етарли қўтон бор, ёки бу соҳадаги эҳтиёжни 82 процент қоплаш учун етарли қўтон бор деса бўлади.

Қорақалпоғистонда, Бухоро ва Самарқанд областларида бу иш айниқса ёмон ташкил қилинган. Қорақалпоғистонда ва бу областларда хўжаликларнинг қўтонларга бўлган эҳтиёжи 58 процентдан 86 процентгача таъминланган.

Яна бунинг устига кўп жойларда қўтонларнинг сифати талабга сира жавоб бермаслик даражада эканлигини ҳам назарда тутсак, қўйларни қўтонлар билан таъминлаш жуда ёмон аҳволда эканлиги равшан бўлиб қолади.

Шу нарса ҳеч кимга сир эмаски, яйловларда қўйлар учун ёпиқ бинолар бўлмаганлиги сабабли колхозларимиз, совхозларимизнинг қўйлари, айниқса ёш қўзилар қиш ва баҳор даврларида кўп нобуд бўлмоқда. Бундай аҳволга ортиқ тоқат қилиб бўлмайди.

Қишлоқ хўжалик министрлиги, область ва район ташкилотлари бир-икки йил ичида қўйларнинг ҳаммасини яхши бинолар билан таъминлаш ва сунъий қочириш пунктлари қуриш учун лозим бўлган ҳамма чораларни кўришлари керак.

Шу билан бир қаторда биз узоқ участкаларни хўжалик марказлари ва маданий марказлар билан боғлашни яхшиламоқ учун яйловларда йўллар қуриш билан жиддий шуғулланишимиз зарур. Колхозлар ва совхозларнинг ўзлари бу вазифаларни ҳал қилишда жуда актив қатнашишлари керак.

Учинчи масала—қўйчиликда меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни механизациялаш. Ўртоқлар! Чорвачиликнинг ҳамма тармоқларига нисбатан қўйчилик фермаларида меҳнатни механизациялаш жуда орқада қолганлигини айтиб ўтиш керак.

Ҳатто машиналар ва механизмлар ёрдами билан қилиниши мумкин бўлган ишларни ҳам кўп ҳолларда чўпонлар ва ёрдамчи ходимлар қўл кучи билан бажармоқдалар.

Масалан, хашак тайёрлаш, қўйларни суғориш ва жунини қирқиш сингари меҳнатни энг кўп талаб қиладиган оғир ишлар бундан бир неча аср муқаддам қандай усулда бажарилиб келган бўлса, ҳозир ҳам шундай усулда бажарилмоқда. Буни хўжаликларимизнинг ишларидан олинган фактлар билан исботлаш мумкин.

Мисол учун пичан ўриш қандай бажарилаётганлигини олиб кўрайлик. Пичан ўрадиган мавжуд машиналар ва механизмлардан 1958 йилда сенокосилкаларнинг 60,8 проценти, машина хаскашларнинг 54,7 проценти, ғарам қиладиган машиналарнинг 43 проценти ишлатилди.

Чўлларда пичанни кетмон ёрдами билан тайёрлаш ҳали ҳам давом қилмоқда. Бу қадимий усул жуда кўп меҳнат ва куч талаб қилади. Колхозлар 1 гектар ердаги шувоқ ўтни ўриб олишга 10-12 меҳнат куни сарф қилмоқдалар. Бу усулнинг яна бир ёмон жиҳати шуки, кетмон билан чопиб олинган яйловларда кейин ўт ўсмай қолади.

Пичан ўриш ишларида мавжуд машиналар ва механизмларнинг ҳаммасидан тўла фойдаланиш билан бир қаторда, хашак тайёрлашда поток системасини ҳам кенг жорий қилиш керак.

Чўллардаги ўтларни ўриб олиш учун чўл шароитига мосланган машиналар ва механизмлар яратиб бериш масаласини конструкторларимиз олдига жуда жиддий қилиб қўйиш пайти келди. Бу масалани ҳал қилиш республика қишлоқ хўжалиги учун жуда катта аҳамиятга эгадир.

Қудуқдан сув чиқаришни механизациялаш ишлари ҳам кўнгилдагидек эмас. Бу соҳада асосан қовға ва туядан фойдаланилмоқда.

Чўпонларнинг қўй боқиш учун сарфлаётган меҳнатидан 45-50 проценти қўйларни суғоришга кетади.

«Қорақум» совхозида 23 киши қудуқдан сув чиқариш билан муттасил банд қилиб қўйилган. Совхоз бу иш учун йилига 530 минг сўмдан кўпроқ пул сарфлайди. Демак, ҳар бир қўйни суғориш йилига 10 сўмга тушмоқда.

Қудуқлардан сув чиқаришни машиналаштириш бу сарфларнинг ҳаммасини кескин камайтиради.

Шунга қарамай, республикани қудуқлардан сув чиқариб берадиган механизмлар билан таъминлаш масаласи ҳозирга қадар ҳам ҳал қилингани йўқ. Бизда яхши насослар бор. Чуқур қудуқлардан ҳам, пармаланган чашмалардан ҳам сув чиқаришни механизациялаштирмоқ учун бу насослардан бемалол фойдаланиш мумкин.

Сув чиқарадиган механизмлар билан республиканинг эҳтиёжини яқин фурсатда таъминламоқ учун бундай механизмларни республика заводларида кўплаб ишлаб чиқариш масаласини ҳал қилишимиз зарур.

Сув чиқариш ишларини механизациялаш учун зарур бўлган электр моторларни ва ичдан ёнар двигателларни бошқа районлардан келтиришни ҳам планлаштириб қўйиш керак.

Жун қирқиш қўйчилик хўжаликларида меҳнатни жуда кўп талаб қиладиган ишларнинг биридир.

Республикада қўйларнинг жунини электр ёрдами билан қирқиб берадиган 1532 та агрегат бор. Бу агрегатлар меҳнат ва маблағ сарфлашни жуда камайтиришга ҳамда қирқиб олинаётган жуннинг миқдорини анча оширишга имконият беради. Лекин қўйларнинг жунини шундай машиналарда қирқиш қўлда қирқишга қараганда анча осон ва унумли эканлиги очиқ кўриниб турганлигига қарамай, кўп хўжаликлар машиналардан фойдаланиш ўрнига қўл қайчиларидан фойдаланишни давом эттириб келмоқдалар.

Бор агрегатлардан бу йил кўкламда қўйларнинг жунини қирқишда Бухоро областида фақат 48 процентини, Самарқанд областида 40 процентини, Фарғона областида 35 процентини, Қорақалпоғистонда 30 процентини ишлатилди. Лекин шу ишлатилган агрегатлар ҳам иш билан тўла таъминланмади.

Бу агрегатлардан фойдаланишнинг шу қадар оз натижа бераётганлигига бу ишни бажарадиган кадрлар яхши тайёрланмаганлиги ва агрегатлар, айниқса уларнинг двигателлари запас қисмлар билан таъминланмаганлиги сабаб бўлмоқда.

Қўйларнинг жунини машина қайчида қирқишни кенг авж олдирмоқ учун аввало кадрларни пухта тайёрлаш ва уларни хўжаликларда сақлаб қолиш, шунингдек жун қирқадиган агрегатлар учун зарур моддий-техника базасини вужудга келтириш, машиналарнинг ҳеч бир сабабсиз ишлатилмай қўйилишини тугатиш зарур.

Қўйчилик соҳасидаги ишларни механизациялаштириш ва электрлаштириш, сув таъминотида ва бошқа ишларда автоматлаштиришни кенг жорий қилиш ҳозирги вақтда жуда катта аҳамиятга эга бўлиб қолди.

Меҳнат унумдорлигини совхозларда 70 процент, колхозларда эса икки баравар ошириш тўғрисида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси томонидан қўйилган вазифани фақат чорва молларнинг маҳсулдорлигини кўпайтириш йўли билангина эмас, шу билан бирга машиналар ва механизмлардан жуда кенг фойдаланиш йўли билан ҳам ҳал қилиш мумкин.

Қўйчилик маҳсулотининг таннархини бутун чоралар билан арзонлаштириш бизнинг асосий вазифамиздир

Ўртоқлар! Қўйчиликни янада ривожлантириш ишида қоракўл, жун ва қўй гўшти етиштиришни кўпайтириш билан бир қаторда бу маҳсулотнинг таннархини бутун чоралар билан арзонлаштириш бизнинг асосий вазифамиздир.

Шуни эътироф қилиб айтиш керакки, кейинги вақтларгача ишнинг бу жуда муҳим томонига етарли эътибор берилмай келди. Раҳбар ходимларнинг кўплари маҳсулот таннархини камайтириш учун берилган план топшириқларининг бажарилишини кун сайин контроль қилиб туриш уёқда турсин, ҳатто йил бўйи қилинган ишлар якунланганида қандай иқтисодий натижалар қўлга киритилганлиги билан ҳам қизиқмаётирлар, бирон хўжалик тармоғи етарли даражада даромадли бўлмай қолганида, ёки зарар бераётганида ҳам бунинг сабабларини тугатиш чораларини кўрмаётирлар.

Чорвачилик фермаларини яхши ташкил этган, яйловлар ва ишчи кучларидан моҳирлик билан фойдаланаётган хўжаликлар қўйчилик маҳсулотини етиштиришни кўпайтириш соҳасидагина эмас, шу билан бирга бу маҳсулотнинг таннархини камайтириш соҳасида ҳам яхши натижаларга эришмоқдалар.

Умуман, республикамизда 1957 йилда қоракўл терининг таннархи 95 сўмга, тирик ҳолида ҳисобланганда бир кило қўй гўшти 3 сўм 96 тийинга ва бир кило жун 27 сўм 26 тийинга тушди. Аммо областларда, районларда ва айниқса айрим хўжаликларда эса бу маҳсулотларнинг таннархи бир-биридан жуда катта фарқ қилади.

Масалан, Қашқадарё областининг Бешкент районидаги «III Интернационал» колхозида (раиси ўртоқ Ҳамза Хўжақулов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Турсунов) қоракўл терининг таннархи 58 сўмга, бир килограмм жуннинг таннархи салкам 15 сўмга, тирик қўй ҳолида ҳисобланган бир килограмм қўй гўштининг таннархи 1 сўм 44 тийинга тушди.

Шу районнинг ўзида худди шундай табиий-иқтисодий шароитга эга бўлган Сталин номли колхозда эса (раиси ўртоқ Тўйчиев, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Эшонқулов) қоракўл терининг таннархи 120 сўмга, бир килограмм жуннинг таннархи 23 сўмга, тирик қўй ҳолида ҳисобланган бир килограмм қўй гўштининг таннархи 4 сўм 34 тийинга тушди. Мутлақо равшандирки, Сталин номли колхозда қўйчилик маҳсулоти таннархининг бу қадар юқори бўлиши объектив сабабларнинг натижаси эмас, балки маҳсулот таннархини камайтириш ишлари олиб борилмаганлигининг натижасидир.

Хоразм областидаги колхозларда қоракўл териларнинг таннархи 61 сўмдан тортиб 144 сўмга, тирик қўй ҳолида ҳисобланган қўй гўштининг таннархи 3 сўм 55 тийиндан тортиб 26 сўмга тушмоқда.

Умуман республикада кўпчилик колхозлар ва совхозлар қўйчиликдан яхши даромад олмоқдалар. Лекин юқорида келтирилган мисоллар айрим колхозларда қўйчилик маҳсулотларининг таннархи 1957 йилда ўртача тайёрлаш нархларидан юқори бўлганлигини ва шу сабабли бу хўжаликлар қўйчиликдан даромад олиш ўрнига зарар қилганликларини кўрсатади. Бундай аҳволга ортиқ тоқат қилиб бўлмайди.

Республикада қўйчиликдан зарар кўраётган фермалар бўлмаслиги керак. Хўш, қўйчилик маҳсулотларининг таннархини қандай йўллар билан камайтириш мумкин? Қўйчилик фермаларида қилинаётган ҳамма сарфларнинг 75-80 процентини меҳнат учун қилинаётган сарфлар ташкил қилмоқда. Меҳнат унумдорлигини ошириш қўйчилик фермаларида маҳсулот таннархини камайтиришнинг ва фермалар даромадини оширишнинг асосий резервидир.

Қўйчилик фермаларида меҳнат ҳали ҳам жуда кўп сарф бўлмоқда. Умуман, бутун республикада ўрта ҳисоб билан тирик қўй ҳолида ҳисобланганда ҳар бир центнер қўй гўштини етиштириш учун колхозларда 9 иш куни сарф бўлмоқда. Илғор хўжаликларда эса 3-3,2 иш куни сарф бўлмоқда, 1 центнер жун етиштириш учун ўрта ҳисобда 55 меҳнат куни сарфланаётгани ҳолда, илғор колхозларда 30-35 иш куни ва совхозларда 20 иш куни сарф бўлмоқда, ҳар 100 дона қоракўл терини етиштирмоқ учун ўрта ҳисобда 347 иш куни сарфланаётгани ҳолда, илғор колхозларда ва совхозларда атиги 150 иш куни сарфланмоқда.

(ДАВОМИ КЕЛГУСИ СОНДА).

Қўйчилик илғорлари республика кенгашининг мажлислар залида. И. Глауберзон фотоси.

ПАХТА—ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ МИЛЛИЙ ИФТИХОРИ

ҚИШЛОҒИМИЗДА БАЙРАМ НАФАСИ

Бу йил колхозимизга қўшни Жданов номли колхоз қўшилди, пахта майдонимиз янада кенгайди. 2 минг 300 гектар ернинг ҳар гектаридан давлатга 30 центнердан ҳосил топшириш мақсадида ёз бўйи ғўза парваришини намунали ўтказиш учун курашиб келдик. Ишчи кучлари дала ишларига тўла сафарбар этилди. Механизациядан тўғри ва унумли фойдаланилди. Колхоз правлениеси ва бошланғич партия ташкилоти пахтакорларга қулай иш шароити яратиб берганлиги туфайли меҳнат унумдорлиги ошиб борди, бажарилган ишларнинг сифати ҳаммамизни хурсанд қилди.

Бригадалараро социалистик мусобақанинг тўғри йўлга қўйилиши ғўза парвариши даврида яхши натижалар берди. Ҳар бир кетмончи, сувчи ва механизатор ўз зиммасига олган мажбуриятини ортиғи билан бажариш, колхозда юқори ҳосил етиштириш учун бошланган курашга муносиб ҳисса қўшиш мақсадида астойдил меҳнат қилди. Айниқса мусобақа илғорлари Жамол Латипов, Ўсар Тўйчиев, Қўшоқбой Махкамов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда мўл пахта ҳосили етиштирилди.

Бу йил 700 гектарга яқин майдондаги пахтани машина билан териб олишни планлаштирганмиз. У ерлар аллақачон белгиланиб чиқилди. Механизаторларимизнинг ғайрати билан тўртта пахта териш машинаси сифатли ремонтдан чиқарилди. Бундан ташқари РТС раҳбарлари ҳам бизга пахта териш машиналари билан ёрдам бермоқчилар.

Мўлжалдаги ҳосилни етиштирдик. Энди ҳамма гап ана шу эл бойлигини сира нобуд қилмай йиғиб-териб олиб, ўз вақтида давлатга топширишда қолган. Колхозимиз аъзолари буни жуда яхши тушунадилар. Улар сентябрь ойи ичида 40 процент, октябрда 55 процент, ноябрь ойининг дастлабки беш кунида 5 процент ҳосилни йиғиб олиш ва давлатга топшириш, йиллик планни улуғ байрам — Октябрь социалистик революциясининг 41 йиллигигача бажаришга аҳд қилганлар.

Бугун қишлоғимиз байрам либосида. Ёз бўйи пахта далаларида астойдил меҳнат қилган пахтакорларимиз ўзларининг шодиёна тўйларини — пахта байрамини ўтказмоқдалар. Бу байрам колхозимиз аъзоларини янги муваффақиятларга илҳомлантиради. Улар байрамдан сўнг астойдил бел боғлаб теримга тушадилар, хирмонимизнинг баракали бўлиши, зиммамизга олган юксак мажбуриятимизнинг ортиғи билан бажарилиши учун курашадилар.

Т. ЛАТИПОВ,

Боёвут районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Мавсумда 10 тонна пахта териб бераман

Бизнинг «Коммунизм» колхози аъзолари ҳам барча колхозчилар сингари ёз бўйи фидокорона ишлаб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Шу билан улар бугунги шодиёна пахта байрамига етиб келдилар.

Бу йил колхозимизга Фрунзе номли колхоз қўшилиб, йирик хўжаликка айланди. Мана шу бирлашган хўжаликнинг кенг пахта майдонларида ҳар қачонгидан кўра уюшқоқлик билан ишлаб, давлатга 2961 тонна пахта етказиб бериш учун кураш олиб борилди. Бизнинг бригада аъзолари ҳам бу соҳада ғайрат қилиб, юқори ҳосил етиштириш ишига ўз ҳиссаларини қўшдилар, юз берган табиий қийинчиликларни енгдилар.

Ҳозир ҳалол меҳнатларимизнинг самаралари кўрина бошлади. Далаларимизда энди очила бошлаган пахталар мўл ҳосилдан дарак бермоқда.

Колхозимизда ҳозир ана шу мўл ҳосилни йиғиб-териб олиш учун тайёрлик ишлари олиб борилмоқда. Барча бригадалардаги хирмонлар сувааб қўйилди. Марказий хирмонлар ташкил қилинди, аравалар, машиналар ремонтдан чиқариб қўйилди. Қоп-қанорлар, этаклар тайёрланмоқда.

Ҳаммадан кўра пахта теримида ҳал қилувчи роль ўйнайдиган теримчилар янги пахта ҳосилини териб олиш, бу ишда муносиб ҳисса қўшиш учун астойдил тайёрлик кўрмоқдалар. Колхозимизда кўп мингчилар ҳаракатига қўшилиб, мажбурият олган теримчилар сони ошиб бормоқда. Шу жумладан мен ҳам бу йил областимизда 500 минг тонналик пахта хирмонининг қад кўтаришига лойиқ ҳисса қўшиш учун мавсумда кўплар қатори 10 тонна пахта териб бериш мажбуриятини олдим.

Мен ёзда, ғўза парвариши даврида кунлик топшириқни 1,5-2 ҳисса қилиб бажариб келдим. Ғўза чеканкаси даврида 11 гектар ердаги ғўзани чеканка қилиб бердим. Энди пахта терими даврида ҳам худди шундай ишлашга, умумхалқ ҳаракатига қўшилиб, дугоналарим қатори ўз зиммамга олган социалистик мажбуриятни сўзсиз бажаришга аҳд қилдим.

Мен бу аҳдимнинг уддасидан албатта чиқаман.

Б. КАРИМОВА,

Мирзачўл районидаги «Коммунизм» колхозининг теримчиси.

МЕҲНАТ ГАШТИ

Ямяшил далаларда,
Кезмоқ одатим.
Қанотли яллаларда
Бахт-саодатим.

Ўйнаб-ўсган қишлоғим
Қилади хумор.
Хазинадек тупроғим
Қилади хумор.

Ахир пахта байрамда
Бормасам бўлмас,
Тўй-томоша, хашамда
Турмасам бўлмас.

Ҳар чигитни гавҳарга
Айлантирганлар,
Томчи терни самарга
Айлантирганлар,

Саратонда сув тараб,
Ҳаёт берганлар.
Ғўзаларни эркалаб
Новват берганлар

Пахтакорлар сафига
Қўшилай дея,
Шуҳрати-шарафига
Қўшилай дея,

Меҳрибон колхоз томон
Йяраб бораман.
Қўшиқлар дилда пинҳон
Сайлаб бораман.

Йўлнинг икки қаноти
Чексиз олтинкўл
Шудир деҳқон бисоти:
Кўсак ғуж-ғуж, мўл.

Пахталарни оралаб
Ўйлаб бораман
Блокнотим қоралаб,
Куйлаб бораман.

Колхоз боғида оқшом,
Сайил, тўйимиз,
Диллар топади ором,
Ўсар бўйимиз.

Тонг отгунча ўйин, базм
Тинмайди ялла!
Шунда керак бўлар назм,
Бўлса ҳам чала.

Қад кўтариб қоядек
Тураман сокин.
Ўқийман ҳикоядек,
Шеър ёқар лекин.

Дейман: берсин барака
Хирмонингизга!
Бу тўй-кичик маърака,
Армонингизга.

Дейман: бу тўй-дебоча
Сафар кутади!
Кўсакда — бахт дунёча
Зафар кутади.

Пахта байрам — катта тўй —
Ҳамрдан патир!
Териб олсак арзир куй,
Сайл ҳам татир!

Дейман этаклар боғлаб
Саҳар далага!
Шеърим теримга чоғлаб
Ёқар ҳаммага.

Ёнғин МИРЗА.

Октябрь районидаги Калинин номли колхоз аъзолари барча майдонларда юқори ҳосил етиштириб, Пахта байрамини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олдилар. Суратда: 1-бригаданинг илғор пахтакорлари (чапдан) К. Мирсаидова, А. Мамиров, Ш. Очилова, С. Шеримбетова, А. Туёқбоев, А. Соипова ўртоқлар.

В. Салов фотоси.

Рўёбга чиққан орзу

(ОЧЕРК)

— Ҳали шунақа денг...

— Ҳа, сўзида давом этди Яҳёбек, — айрим бригадаларда ғўзани ўтдан, ўтни ғўзадан аранг ажратардингиз. Бу ерга чигит ўрнига ғумай уруғини экканмисизлар, деб ранжимай иложингиз йўқ эди. Аҳдлари 15-16 центнердан, буни дўппини чамбарак қилиб юриб ҳам қойил қилворамиз, дейишарди улар чамаси...

— Хўш, ғалвирни сувдан кўтарганда нима бўлибди, қизиқмадингизми?

— Нега қизиқмас эканман Мўмин ака, ўзимизники дуруст бўлса бас деб, бошқаларникига юраги ачишмайди, дейсизми. Хирмон бебарака бўлиб, совхоз планни бажаролмади, боя мен сизга айтган Норматовнинг бригадаси гектаридан 12 центнердан пахта олибди.

— Мана шунақада ука, — Мўмин ака куюниб гапира бошлади, — бирники мингга, мингники туманга, деганларидай ана шунақа бригадалар ҳисобига ҳар йили ваъдамизни бажаролмаяпмиз, неча йилдан бери оғизда уч миллион бору, амалда...

Суҳбат шу ерга келганда шамолдай тез учиб келаётган «Победа» чапга бурилди. Яҳёбек таърифини бошлаб келаётган совхознинг пахта далалари мана шу ердан бошланарди. У ҳамшаҳри Мўмин акага маъноли қараб қўйдида, кейин: «етиб ҳам келдик» деди. Яҳёбек бу сўзи билан гўё «олдинги совхозда кўрган ғўзаларингиз бир нави, буёғини энди кўрасиз» демоқчи эди. Меҳмонларни бошлаб келаётган мезбон эса орага гап қўшмас, уларнинг суҳбатларини самимий тинглаб, «маъқул гап» дегандек ҳарзамон бош тебратиб қўяр, аммо лекин кўнглида: «ҳар қалай бу йил аҳвол ўтган йилгидай эмас, Яҳёбек бу сафар бир қадар хурсанд бўлиб қайтар» деб ўйлаб борарди.

Ўқдай кетган тўғри йўл. Икки томони уфқлар билан ўпишган кенг пахтазор! Яҳёбек билан Мўмин ака машина ойнасидан бош чиқариб, шу пахтазорларга диққат билан боқишарди. Баъзи карталардаги бўлиқ ғўзаларни кўрганда Яҳёбек ўз кўзларига ишонмай қоларди: «Ажабо, ноҳатки, кечаги чўлда бугун мана шунақа пахта етиштирилган бўлса, бу ўтган йили дакки еган ўша бригадирнинг ерлари-ку, — дилидан ўтказарди у, — ғайрат қилишибди, тер тўкишибди, азаматларга балли».

Меҳмонлар энди яёв юришиб, карталарни бирма-бир кўздан кечира бошлашди: чакки эмас, хирмоним баракали бўлсин, кармон пулга, омбор донга тўлсин, деган асл деҳқоннинг иши бу! Меҳмонлар дала шийпонига яқинлашганларида етмиш ёшга қадам қўйган, ҳали ҳам ўзини йигитлардай бақувват ҳис қиладиган нуроний ота билан кўришишди.

— Андижонлик мусобақадошларимиз, — таништирмоқчи бўлди меҳмонлар билан бирга келган йигит.

— Танийман ўртоқ Ғаниевни, — кулиб деди ота, — ўғлим барака топсин, бултур келганларида камчилигимизни очиқ кўрсатиб, яхши маслаҳатларни айтган эдилар.

— Ҳали ҳам ўша бултурги бригадирми ота, кўришсак бўладими, бултур бироз койиган эдик, бу йил ишни ўрнига қўйипти, энди раҳмат ҳам айтиш керак-да!

— Раҳматни бошқа кишига айтасиз ўғлим, — кулиб деди ота, — ундақанги ишёқмас, такасалтанг бригадирлар ўрнига бошқа бригадирлар тайинланган. Ҳа, бу йил бошлиғимиз ҳалиги... тюпкочи Насиб деган йигит, бўламан degani ўзи шунақа бўлар экан ўғлим. Тиним билмайди, ҳали машинасида эгат юмшатган, ҳали қўлига кетмон ушлаб сув тутган, ҳали одамларнинг ёнига кириб чеканга қилган, асти қўяберинг. Бир ўзи ўн кишига бас келади, десам ишонаверинглар!

Меҳмонлар ота билан бирга пайкалларни айланиб кўра бошлашди: ҳаммаси текис, бир картада қониб сув ичган ғўза денгиздай чайқалиб яшнаб турипти, иккинчи картада ғўза эгат оралари кўнгилдагидек юмшатилган. Ҳар туп ғўзадаги ғужғуж кўсаклар кўзларни қувонтиради...

Ҳайдар ота меҳмонларни дала шийпонига бошлаб борди. Ўртага кенг дастурхон ёзиб, Мирзачўл ерларида етиштирилган нози-неъматларни тўкиб ташлади-да, кейин меҳмонларнинг илтимосига кўра Насиб ҳақида ҳикоя қилабошлади:

...Аввал баҳор кунларининг бири эди. Насиб совхоз дирекциясига илтимос билан келди: «касбдошларимнинг кўпчилиги тюпкочи бўлиб, хўжалик ҳисобига ўтишипти. Менга ҳам эллик гектар ер ажратиб берилса, бир кучимизни синаб кўрардик» деди у.

— Неча киши ишламоқчисизлар эллик гектарда? — Идорада ўтирганлардан кимдир қизиқиб сўради.

— Синглим бор, ўзим. Яна уч киши бўлса бас!

— Ҳар кишига ўн гектардан?! Бу оғирлик қилмасмикин-а, Насиб,— совхоз директори синовчан кўзлари билан қаршисида тик турган барваста йигитга назар ташлади.

— Эр йигитнинг гапи битта бўлади ўртоқ директор, — бироз қизишди Насиб, — санамасдан саккиз деяётганим йўқ, тўппини ерга олиб қўйиб, ўбдан ўйлаганмиз.

Насибнинг илтимоси қондирилди, унинг чеки Норматов бригадирлик қилган ўша ерга тушди. Далада иш қизғин бошланиб кетди. Ота бошлиқ тўрт киши ариқ-зовурларни тозалаш, далага гўнг ташиб чиқариш билан машғул бўлган кунларда, Насиб кундузи ҳам, аччиқ изғиринларга бардош бериб тунда ҳам ер текислади, карталарни яхлитлаштириб, квадрат-уялаб чигит экишга мослаштирди. «Ана энди иш юришиб кетадиган бўлди» деб турилганда ҳавонинг авзойи бузилиб, ёғингарчилик бошланиб кетди.

— Менингча ҳавонинг марҳаматини кутиб ўтирадиган пайт эмас. Бунга нима дейсиз ота, — деди Насиб маслаҳат тариқасида, — ҳаво очиқ кунлари тобига келган ерларни танлаб чигит экаверсак, раҳбарлар нима дер эканлар.

— Ҳосилнинг тақдирини ўзимиз ҳал қиламиз ўғлим, жавобгарлик ўзимизнинг елкамизда, — жавоб берди ота, — фикринг мутлақо тўғри, фурсатни қўлдан бой берма, уруғнинг ерга тушгани фойда...

Отанинг ҳикояси шу ерга келганда Мўмин ака гапга аралашди. Жуда яхши маслаҳат берибсиз ота, — деди у, — қўшни совхозларнинг ҳам кўп ерлардаги ғўзасини кўриб келаяпмиз, ҳали ёш, бу ана шу кечикиб экишнинг оқибати.

— Овчи овини пойлагандек, Насиб ҳам ернинг етилишини пойлаб юриб, чигитни вақтида экиб олди азамат.

Мана кўриб турибсизлар, кўчатимиз ёмон эмас, етиштирган ҳосилимиз ҳам мўлжалга яраша. Асосий ишларнинг ҳаммаси машинада бажарилгандан кейин, харажат ҳам кам бўлар экан. Насибнинг айтишига қараганда бир гектар ерда 15 центнер ҳосил етиштириш учун 125 минг сўм сарф қилишимиз керак экан. Ҳозиргача 50 минг сўм сарф қилибмиз, қолгани фойда. Агар 30 дан берсак, ана ундан кейин фойдани кўрасиз.

Ўз яллиғи билан ғўзаларнинг жонини киритаётган қуёш тиккадан оғди. «Қилт» этган шамол йўқ. Атрофга олов селини пуркагандай! Ҳув пастда — эрта саҳардан бери бетиним гуриллаётган универсалнинг овози энди тинди. Овқат вақти бўлган эди.

— Мана ҳозир Насибнинг ўзи ҳам келиб қолади. Шердай кучи борми, дейман-да ўзининг ҳам. Кечаси мен билан ёнма-ён юриб эгатларга сув таращди, тонгда қарабманки, машинаси рулини бураб юрипти.

Ота янглишмаган эди. Орадан кўп ўтмай Насиб етиб келди: юзлари офтобда қорайиб пишган, чанг қўнган манглайидан марварид резаларидек иссиқ тер юмалаб тушяпти, бақуввват қўллари қора мойга беланган, кийимларидан бензин ҳиди анқиб турибди.

— Салом Насиббек, — андижонликлар бригадир билан эски қадрдонлардай кўришишди, — аввало сизни ишдан қолдирмайлик дедик, ота билан яхши суҳбатлашдик. Очиғини айтганда ғўзаларингиз ҳосилини кўриб, кўнглимиз тўлди, худди ғўзаларингиздай танамиз яйраб кетди йигит!

— Энди буёғини бўшаштирмаймиз, сизлар айтганча бўлади, ғайрат қилиб ҳосилга-ҳосил қўшаверамиз. Тюпкочи оғайнилардан орқада қолиб, кузда ер чизиб ўтиришнинг нима кераги бор, — ҳам қатъиятлик, ҳам камтарлик аралаш деди Насиб, 30 дан деб ваъда берганмиз, ваъдамиз чин ваъда, сизларни ишонтирамиз!

Андижон районидаги Киров номли илғор колхознинг агрономи Мўмин ака Исоқов Насибнинг елкасига қоқди: «Барака топ ука, темирни ҳамиша қизиғида уратётганлигинг учун раҳмат» деди у.

— Буни бурилиш, ишда кескин бурилиш дейдилар, — яхши ишга иқрор бўлган Яҳёбек Насибга самимий қўл узатди...

...Бугун пахта байрами! Йилдан-йилга обод бўлаётган совхоз қишлоғида шодиёна тўй! Ёз бўйи ҳалол меҳнат қилиб, тўйга мўл ҳосил тўёна қилган азамат пахтакорлар, моҳир механизаторлар иззат-ҳурматда. Насиб бригадасининг аъзолари бу тўйга йиғим-теримга шайланган ҳолда етиб келишди. Насиб пахта териш машинасини мавсумга тахт қилиб қўйди. Эл-юрт олдида ҳурмат қозонган Насиб Бегиров ва унинг бригадаси аъзолари мана шу катта тўйнинг азиз меҳмонлари, ҳар қанча ўйнаб-кулишса ярашади. Чунки мўл ҳосил етиштириш орзуси бугун чинакамига рўёбга чиқди.

Усмон ЖОНГИТОВ.

4-«Боёвут» совхозининг 2-бўлими.

АҲДИМНИНГ УДДАСИДАН ЧИҚДИМ

Тўққиз йилдан бери механизаторлик касбида ишлайман. Мана шу йиллар ичида илғорлар тажрибасидан ўрганиб, ўз малакамни ошириб бордим. Йилдан-йилга кўпроқ ер ҳайдайдиган, ғўзаларни сифатли культивация қиладиган бўлиб қолдим. Бу йил кўкламда кўпчилик ўртасида 1200 гектар ердаги ғўзани культивация қилиб бераман, деб ваъда берган эдим. Ана шу аҳдимнинг уддасидан чиқиш учун ғайрат билан ишлай бошладим. Далага эрта чиқиб, кеч қайтиш, агрегатдан тўғри ва унумли фойдаланиш натижасида меҳнат унумдорлигини кундан-кунга ошириб боришга эришдим. Колхоз правлениеси биз механизаторларнинг яхши ишлашимиз учун ҳамма қулай шароитларни яратиб берган. Бу бизни мўл ҳосил етиштириш учун курашга руҳлантирди.

Ўзаро социалистик мусобақа асосида ишлаб июль ойининг охирига қадар 1100 гектар ердаги ғўзани, шундан 650 гектарини кўндалангига культивация қилдим. Бригадамиз аъзолари мендан жуда миннатдор бўлдилар. Улар етиштирилган ҳосилни тўла сақлаб қолиш, ҳосилга яна ҳосил қўшиш мақсадида ғўза парваришини август ойида ҳам қизғин давом эттиришга аҳд қилганларида мен ҳам ўз зиммамга янги мажбурият олдим. Баъзи ривожи паст ғўзаларни яхши ғўзалар даражасига етказиб олиш учун ҳаракат қилиб, август ойи ичида 150 гектар ердаги ғўзани ҳам узунасига, ҳам кўндалангига культивациядан чиқардим.

Бригадамиз аъзолари бу йил ҳосилни ўтган йилгига нисбатан камида 2-3 центнердан ошириш учун ҳамма зарур тадбирларни амалга оширмоқдалар. Шу кеча-кундузда пахта йиғим-теримини бошлаб юбориш учун пухта ҳозирлик кўрилмоқда. Қоп-қанорлар бут, торозилар шай қилиб қўйилган, хирмонлар яхшилаб сувалган. Мен ҳам пахта ҳосилини сира нобуд қилмай эрта йиғиб-териб олиб давлатга топшириш ишига муносиб ҳисса қўшиш мақсадидаман. Бунинг учун пахта териш машинасини мавсумга тахт қилиб қўйиш учун ҳаракат қиляпман.

Ёз бўйи ҳалол меҳнат қилдик. Зиммага олинган юксак мажбуриятга яраша ҳосил етиштирдик. Бугун эса республикамизда катта тўй. Ана шу ҳосил байрамини — Пахта байрамини ўтказмоқдамиз. Колхозимизда катта шодиёна. Ёз бўйи тиним билмай, юқори ҳосил етиштириш учун курашган йигит ва қизлар, тунларини бедор ўтказган миришкор сувчиларимиз, биз механизаторлар ўз байрамимизни ўйин-кулги, завқ-шавқ билан ўтказамиз. Бизга ана шундай катта имкониятлар яратиб берган жонажон партия ва ҳукуматимиздан миннатдормиз.

С. СОДИҚОВ,

Бекобод районидаги Энгельс номли колхознинг механизатори.

Янги ҳосилни қабул қилишга тайёрмиз

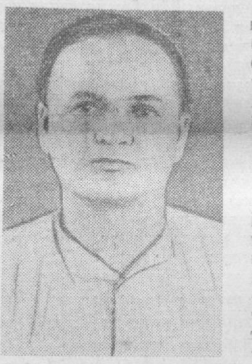

Бу йил сиз — дўстимиз колхозчи-деҳқонлар кенг далаларингизда элимизнинг бойлиги «оқ олтин»дан мўл-кўл ҳосил етиштирдингиз. Сизларнинг муваффақиятингиз бизнинг ҳам қувончли ютуғимиздир. Корхонамизнинг барча ишчилари, инженер-техник ходимлари янги пахта ҳосилини ўз вақтида қабул қилиб олиш учун ҳамма нарсани тахт қилиб қўйган.

Халқимизнинг бир ҳикматли мақоли бор: «кенгашли тўй тарқамас» дейдилар. Келинг, олдимизда турган катта ишлар тўғрисида маслаҳатлашиб олайлик. Оққўрғон ҳамда Бўка районидаги колхозчилар ҳар йилдагидек бу йил ҳам ўзларининг «оқ олтин» хирмонларини бизнинг пахта тозалаш заводимиз ва пунктларимизга топширадилар. Оққўрғон ва Бўкадаги 8 та, Кучлидаги 1 та пахта қабул қилиш кункти сизларнинг хизматингизда бўлади. Ҳозирга қадар биз пунктларни 40 дан кўпроқ лентали транспортёрлар ва бошқа механизмлар билан таъмин этдик. Деярлик ҳамма пахта қабул қилиш пунктларида йирик сушилка ва тозалаш хўжаликлари тахт қилиб қўйилган. 25 августга қадар 54 минг этак, 25 мингдан кўпроқ қоп-қанор тайёрлаб сизларга юбордик.

Сиздан ҳаракат биздан баракат деганларидек, сиз қанча ҳаракат қилсангиз, биз ҳам шунча ғайрат кўрсатамиз. Лекин баъзи шартларимиз бор. Келтираётган пахтангиз давлат томонидан белгиланган ГОСТга мувофиқ бўлиши керак. Хирмондан машиналарга пахта ортаётганингизда унинг ифлосланишига йўл қўймасангиз бўлгани. Лекин ўтган йил айрим колхозлар пахта териминиг дастлабки кунлариданоқ ситиб терилган пахтани «қандай бўлмасин топширишга» ҳаракат қилган эдилар.

Маълумки, ситиб терилган пахтанинг чигитни хом, толаси эса пишиқ бўлмайди. Хом пахта саноат учун ҳам, сизлар учун ҳам зарарли. Шу сабабдан бу йил ҳар бир бригада, звено бошлиғи хом пахтани теришга сира йўл қўймасликлари керак.

Пункт ва пахта заводида аравакаш ҳамда шоферлар учун барча шароитларни яратиб қўйганмиз. Ётоқхона ва чойхоналар сизларнинг хизматингизда бўлади.

Ҳаммамизнинг куч ва ғайратимиз 1958 йилда етиштирилган мўл пахта ҳосилини сира нобуд қилмасдан териб олишга ҳамда саноат корхоналарига юборишга қаратилиши лозим. Қўлни қўлга бериб, аҳиллик билан меҳнат қилсак мақсадимизга эришамиз, ваъдамизнинг устидан чиқамиз.

Хирмонингизга барака!

Р. ЖОНБОЕВ,

Алимкент пахта тозалаш заводининг директори.

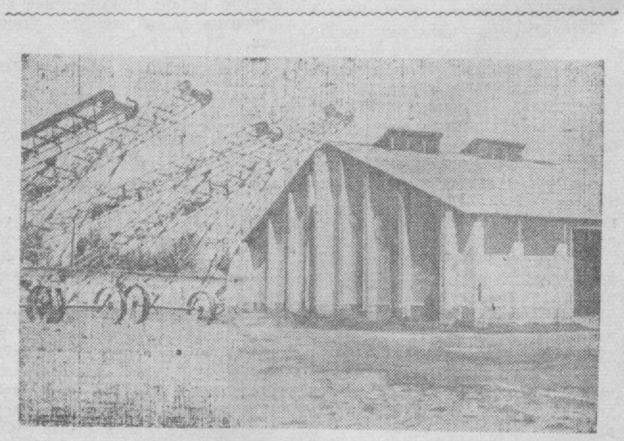

Шу кунларда пахта пунктларида янги ҳосилни қабул қилиш учун пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Ўрта Чирчиқ районидаги пунктнинг ишчи ва хизматчилари пахта қабул қилиш учун ҳамма нарсани тахт қилиб қўйдилар. Суратда: Ўрта Чирчиқ район пахта пункти.

В. Панов фотоси.

Редактор ўринбосари **М. ҚОРИЕВ.**

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808. 136. Совет қурилиши бўлими — 136. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 06136. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № Б-557.